

”Frukta inte, jag har förlossat dig”

Antropologin i Primkörens sångtexter i jämförelse med en
roseniansk-luthersk antropologi

Kandidatnivå, 15 hp
Systematisk teologi
Sofia Ödman

Examinator: Johannes Börjesson
Handledare: Stefan Lindholm
Inlämningsdatum: 29 maj 2024

Abstract

The Anthropology in the Songs by Primkören in Comparison to the Anthropology Expressed by Rosenius and Luther by Sofia Ödman

The purpose of this essay is twofold. The first purpose is to examine the anthropology or anthropologies expressed in the songs recorded by Primkören. The second purpose is to compare the findings in the song texts with the anthropology of C.O. Rosenius and Martin Luther. Primkören is a children's choir and a part of ELM, Evangelical Lutheran Mission. The choir started in 1967 and has recorded nine albums between 1970 and 2018. The anthropology is examined in four different categories; origin and purpose, fall and consequences, justification and sanctification, and, lastly, the view of children.

The conclusion of the essay is that the songs overall are faithful to the anthropology of Rosenius and Luther, although some differences is found in individual songs. One of the records differs more from the anthropology och Rosenius and Luther than the others. The anthropology of the songs has changed some during the year, but not as much as might be expected.

Keywords: anthropology, origin, purpose, fall, consequences, justification, sanctification, view of children, songs, C.O. Rosenius, Martin Luther.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	2
1.1	Syfte och frågeställning.....	3
1.2	Avgränsningar.....	3
1.3	Teori och material.....	4
1.3.1	Roseniansk-luthersk antropologi.....	4
1.3.2	Källmaterial.....	4
1.4	Tidigare forskning.....	5
1.5	Metod.....	8
1.6	Forskningsetiska överväganden.....	8
2	Teori.....	8
2.1	Antropologi utifrån Luther och Rosenius.....	9
2.1.1	Ursprung och mål.....	10
2.1.2	Fall och konsekvenser.....	11
2.1.3	Upprättelse och helgelse.....	12
2.1.4	Barnsyn hos Luther och Rosenius.....	15
3	Analys.....	17
3.1	Antropologin i Primkörens sångtexter.....	17
3.1.1	Ursprung och mål.....	17
3.1.2	Fall och konsekvenser.....	21
3.1.3	Upprättelse och helgelse.....	23
3.1.4	Barnsyn.....	30
3.2	Sångtexternas antropologi i jämförelse med en roseniansk-luthersk antropologi.....	34
3.2.1	Ursprung och mål.....	34
3.2.2	Fall och konsekvenser.....	35
3.2.3	Upprättelse och helgelse.....	36
3.2.4	Barnsyn.....	37
4	Avslutning.....	39
4.1	Diskussion.....	39
4.2	Vidare forskning.....	43
4.3	Efterord.....	43
	Källförteckning.....	44
	Tryckta och otryckta källor.....	44
	Källmaterial.....	46
	Bilaga 1.....	48

1 Inledning

På en födelsedagsmiddag kom jag i samtal med en lovsångsledare. Vi pratade om sångtexternas betydelse för och påverkan på dem som sjunger. Han menade att det bara var att sjunga på och tillbe Gud, det var inte så noga hur texterna var teologiskt. Hans synsätt förvånade mig då jag själv brukar vara noggrann när jag väljer sånger till olika läger och verksamheter för barn och unga. Jag har tänkt att teologin i sångerna behöver vara sund. De bör till och med stämma överens med teologin i det sammanhang jag står i.

När forskningsrapporten *Kristen tro på glid? Tron hos unga vuxna i svensk frikyrklighet* släpptes 2022 skapade Roald Zeifferts undersökning bland bibelskoledeltagare rubriker i kristen media. Lovsång visade sig vara det viktigaste för tron.¹ Om det är det viktigaste för ungas tro, borde det då inte spela roll vad som sjungs.

Jag har arbetat med barnverksamhet i kyrkliga sammanhang i över tjugo år. Jag har min uppväxt i Svenska kyrkan och har som vuxen varit med i och arbetat för EFS och Evangelisk Luthersk Mission (ELM). Jag har mött och samarbetat med de flesta andra kyrkosamfundet i Sverige kring barnverksamhet. I mitt fokus på Bibeln, barn och pedagogik har jag läst och recenserat böcker skrivna om och för barn.² Jag har använt olika material och musik i undervisning och andra samlingar med barn. Jag och min man har fyra barn, nu 11–18 år gamla, som vi delat den kristna tron med på olika sätt, bland annat genom sång och musik. Det går inte att komma ifrån att böcker och sånger som vänder sig till barn har ett innehåll, att detta innehåll kan skifta och att olika teologiska synsätt blir synliga. Detta påverkar rimligtvis barnen.

Inom olika kyrkotraditioner finns det olika teologiska synsätt på barn och deras ställning inför Gud. Barn kan till exempel anses tillhöra Gud från början och inte behöva någon frälsning, eller dopet kan ses som en gratisbiljett in i himlen.³ Inom den sekulära världen finns olika synsätt på barn genom tiderna. Allt från en förmodern syn där barn är ofullkomliga till familjeterapeuten Jesper Juuls kompetenta barn som kan göra rätt hela tiden.⁴ De synsätt kyrkan och samhället har på barnen kan påverka de sånger som skrivs för barn. Därför skulle jag vilja undersöka sångtexter som används inom barnverksamhet i kyrkan, mer specifikt inom det lutherska sammanhang som jag befinner mig i.

Inom den lutherska väckelserörelsen med C.O. Rosenius som förgrundsgestalt har sång och musik varit en självklar del. Martin Luther talade om psalmer som den sjungna teologin.⁵ Barn och deras undervisning har också varit ett prioriterat område, inte minst genom sång. Luther sade att ”Guds ords hälsosamma sanningar kunna i sångens toner lättare vinna ingång i de ungas hjärtan och därur uttränga lusten till det otuktiga, lättfärdiga, orena, oädla”.⁶ Luther menar alltså att teologin i sångerna spelar en stor roll och att den påverkar barnen och deras syn på Gud.

1 Zeiffert 2022, s 72.

2 Jag driver bloggen barnpedagogen.se där det finns recensioner och andra texter som rör Bibeln, barn och pedagogik.

3 Franzén 1999; I ett samtal jag hade med en ickekristen mamma för snart tjugo år sedan fanns en tanke att det var bra att döpa barnen för säkerhets skull.

4 Dalevi 2007, s 23; Juul 2018.

5 Wigorts Yngvesson 2019, s 197.

6 Engström 1967, s. 22.

Inom ELM, som kommer ur den roseniansk-lutherska väckelsen på 1800-talet, har det sedan 1967 funnits en barnkörverksamhet som kallas Primkören.⁷ Genom åren har det gjorts ett antal inspelningar med kören och jag kommer att undersöka texterna på dessa inspelningar. Det går att undersöka många olika områden i texterna – vad de säger om Gud, Jesus, skapelsen eller människan. Denna undersökningen kommer att inrikta sig på antropologin i sångtexterna. Eftersom olika kristna samfund och dessutom samhället har skiftande syn på människan, och mer specifikt på barn, är det intressant att undersöka Primkörens sångtexter och se vad barnen som sjungit dem genom flera generationer fått med sig för teologi om människans ställning inför Gud och relation till andra människor.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka antropologin i sångtexterna som finns på Primkörens inspelningar från körverksamhetens start 1967 fram till idag, samt hur antropologin i texterna ser ut i jämförelse med en roseniansk-luthersk antropologi. Det finns nio inspelningar gjorda mellan 1970–2018. Antropologin i texterna undersöks utifrån aspekterna ursprung och mål, syndafall och konsekvenser, upprättelse och helgelse samt barnsyn. Analysen tar även upp eventuella förändringar över tid i texternas antropologi. Frågeställningar som ska besvaras är:

1. Vilken eller vilka antropologier, utifrån aspekterna ursprung och mål, fall och konsekvenser, upprättelse och helgelse samt barnsyn, framkommer i sångtexterna från Primkörens inspelningar från 1970–2018?
2. Hur ser antropologin i sångtexterna ut i jämförelse med en roseniansk-luthersk antropologi?

1.2 Avgränsningar

Undersökningen tar upp sånger som har spelats in och distribuerats. Primkören har sjungit många fler sånger än dessa, men dels skulle undersökningen bli för stor om jag försökte täcka in allt som sjungits under drygt 50 år, dels är det troligare att de sånger som spelats in sjungits och lyssnats på av fler barn än de som bara använts på övningar och framträdanden.⁸

Antropologin som framkommer i sångtexterna väljer jag att jämföra med en roseniansk-luthersk antropologi enligt redogörelsen i kapitel 2. Primkören är en körverksamhet inom Evangelisk Luthersk Mission. ELM:s stadgar säger att rörelsen vilar på den evangelisk-lutherska bekännelsen och att man vill bevara det evangeliska arvet, ”särskilt Luthers och C.O. Rosenius’ undervisning”.⁹ Därför är det relevant att jämföra sångtexterna med detta arv.

Analysen går inte in på varje detalj i sångernas antropologi, utan begränsar sig till att försöka ge en helhetsbild av den människosyn som framträder.

Det finns inte utrymme i denna undersökning att jämför antropologin i sångtexterna med sångtexter från andra samfund och rörelser. Detta kan vara intressant i vidare studier.

I analysen har jag lyssnat på alla albumen flera gånger. Däremot kommer melodier och ackompanjemang till sångerna inte att undersökas. Denna begränsning är nödvändig av

7 Enarsson 2003a.

8 Till exempel fanns det en ”Primkörspärm” under 1980-talet, där sångarna fyllde på med en ny sång för varje vecka. Jag har fått bläddra i en sådan, tillhörande Karna Arvidsson.

9 ELM 2024.

utrymmesskäl, men det hade varit intressant att undersöka sambandet mellan musik och text vidare, eftersom melodier och ackompanjemang spelar en viktig roll för hur texten upplevs och tolkas.¹⁰

1.3 Teori och material

Här redogör jag för hur jag tar fram mitt analysverktyg samt vilket källmaterial som ingår i analysen.

1.3.1 Roseniansk-luthersk antropologi

I kapitel 2 resonerar jag mig fram till en roseniansk-luthersk antropologi som blir mitt analysverktyg för sångtexterna. Jag använder fyra huvudsakliga källor för att komma fram till Luthers och Rosenius antropologi: *De homine: Människouppfattningen i äldre luthersk tradition* och ”Martin Luthers antropologi” av Bengt Häggglund, *Født på ny: Om Carl Olof Rosenius* av P. Verner Hansen och *Mysteriet människan* av Agne Nordlander.¹¹ Kategorierna som framträder är ursprung och mål, fall och konsekvenser, upprättelse och helgelse.

Dessutom tar jag med en kategori som jag kallar barnsyn hos Luther och Rosenius. För att hitta fram till den använder jag utöver nämnda källor även ”The Child in Luther’s Theology: ’For What Purpose Do We Older Folks Exist, Other Than to Care for ... the Young!’” av Jane E. Strohl, *Martin Luther: En barnens och ungdomens vän* av L.M. Engström och *Gud som haver barnen kär? Barnsyn, gudsbild och Jesusbild i Barnens bibel och Bibeln i berättelser och bilder* av Sören Dalevi.¹²

1.3.2 Källmaterial

Det material som utgör grunden för analysen är de inspelningar som gjorts med Primkören sedan starten 1967. Sammanlagt finns det nio inspelningar gjord på EP, LP, kassett eller CD. I uppsatsen använder jag begreppet ”album” för att beteckna en inspelning, oavsett ursprungligt format. Det finns sju album med enbart Primkören, alltså barn, som sjunger. På två album medverkar Primkören tillsammans med ungdoms- och vuxenkörer. Primkören startade som en kör men genom åren har det funnits flera körer, som Primkören Väst, Öst och Syd. Vilka som medverkar på albumen framkommer i tabellen nedan.

Första inspelningen gjordes 1970 på EP. Albumet heter *Jesus älskar mig* och innehåller sex sånger. En av dem är enbart instrumental och tas inte med i analysen. 1973 spelades *Guds nåd* in på LP. Primkören medverkar på två sånger medan övriga sjungs av ungdomar och vuxna. Endast de två sångerna med Primkören tas med i analysen. *Jag älskar söndagsskolan* spelades in 1978 på EP och innehåller åtta sånger.

1985 spelades två kassetter in. Båda dessa är mer av en musikberättelse än de tidigare och senare albumen. Primkören sjunger själva på *Låt mig få höra om Jesus* som följer Jesus från födelse till uppståndelse i 14 sånger. Sången *Låt mig få höra om Jesus* återkommer bit för bit genom hela albumet, men den analyseras i sin helhet en gång. På *Den stora stjärnan* medverkar Primkören på tre sånger tillsammans med ungdomar och vuxna. Endast dessa tre tas med i analysen. På båda dessa album förekommer uppläsning av texter mellan en del sånger, men dessa analyseras inte.

10 Lindberg 2018, s 13; Wigorts Yngvesson, 2019, s 177.

11 Häggglund 1959; Häggglund 2013; Verner Hansen 1987; Nordlander 1980.

12 Strohl 2001; Engström 1967; Dalevi 2007.

På 2000-talet har fyra CD spelats in, tre med Primkören Väst och en med Primkören Öst. År 2006 kom *Glädjebarn* med 17 sånger med Primkören Väst. Primkören Öst släppte 2010 *Allt jag behöver* med 13 sånger. Primkören Väst spelade in *Det är på riktigt* 2015 med 13 sånger och *För att du finns* 2018 med 14 sånger. Sammanlagt utgörs materialet av 89 sånger enligt tabellen nedan.

Album	Artist	Inspelningsår	Antal sånger	Antal sånger i analysen
<i>Jesus älskar mig</i>	Primkören	1970	6	5
<i>Guds nåd</i>	Primkören, Manskör, Blandad kör, Ungdomsgrupp, duett och solo	1973	15	2
<i>Jag älskar söndagsskolan</i>	Primkören	1978	8	8
<i>Låt mig får höra om Jesus</i>	Primkören	1985	14	14
<i>Den stora stjärnan</i>	Primkören, Knislingekören, Triplakören, solo	1985	17	3
<i>Glädjebarn</i>	Primkören Väst	2006	17	17
<i>Allt jag behöver</i>	Primkören Öst	2010	13	13
<i>Det är på riktigt</i>	Primkören Väst	2015	13	13
<i>För att du finns</i>	Primkören Väst	2018	14	14
SUMMA				89

För en utförlig lista på alla sångtitlar och textförfattare, se bilaga 1. När jag refererar till sångerna i analysen skriver jag för tydlighets skull ut hela referensen i fotnoten, till exempel: Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”När jag lägger mig om kvällen”.

1.4 Tidigare forskning

Jag har inte funnit någon tidigare forskning i Sverige på sångtexter inom kyrkliga sammanhang som sjungs av, med eller för barn. Det finns däremot flera forskningsfält som tangerar den här undersökningen, som studier på barnbiblar, forskning inom barnteologi, hymnologi, predikoanalys samt barn och musik inom förskola.

Sören Dalevi har i sin avhandling *Gud som haver barnen kär? Barnsyn, gudsbild och Jesusbild i Barnens bibel och Bibeln i berättelser och bilder* undersökt barnsyn, gudsbild och Jesusbild i två olika barnbiblar.¹³ Med barnsyn menar han ”det som karakteriserar barnet och barnets situation i respektive barnbibel.”¹⁴ Dalevi jobbar med barnets förutsättningar, hinder, möjligheter och den värld som målas upp.¹⁵ Han analyserar texternas teologi och lyfter fram att vad de säger hänger samman med synen på barn och vad ett barn är.¹⁶ Han menar att barnbiblarna är ”en

13 Dalevi 2007.

14 Dalevi 2007, s 192.

15 Dalevi 2007, s 192.

16 Dalevi 2007, s 21.

intressant mätare av sin tids kulturella normer och värderingar. Vad ett samhälle lär ut till sina barn avslöjar vad det samhället vill vara.”¹⁷ På liknande sätt borde sångtexter kunna återspegla tidens normer och värderingar. Dalevi ser barn som tydliga mottagare av barnbiblarna.¹⁸ Det finns också en tydlig berättarröst i barnbiblar.¹⁹ Dalevis studie är intressant för den här undersökningen, dels för att den också undersöker texter som förväntas användas av barn, dels för att den diskuterar människosyn med fokus på barn.

När det gäller barnsyn inom de baptistiska samfundet har Bert Franzéns bok *Guds försprång: Om barnen och Guds rike* varit viktig sedan den skrevs 1991.²⁰ Franzén framhåller att det finns för lite forskat på synen på barn inom teologin, vilket avsaknaden av liknande studier som denna visar.²¹ Franzén menar att om vi ska fullfölja Jesus syn på barnen behöver vi erkänna att ”barnen har en särställning i Guds frälsningsplan” och att de inte föds som syndare.²² Detta är en syn som kommer visa sig inte stämma med en roseniansk-luthersk syn, men som jag utifrån min erfarenhet inom barnverksamhet sett har fått vissa insteg inom den lutherska traditionen.

Den lutherska teologen Odd Ketil Sæbø²³ skriver i *Gudsbarnet: Om barnetroens hemmeligheter og en ny trosopplæring* om en barnteologi som utgår från ett barnperspektiv, där barnen är fullvärdiga medborgare i Guds rike och förebilder för vuxna.²⁴ Sæbø lyfter fram att det behövs en ny syn på luthersk arvsyndslära. Han menar att reformatorerna har fel när de talar om att barn kommer till världen som syndiga, i bemärkelsen bortvända från Gud. Barn kan begå syndiga handlingar, men de kan inte ställas till svars för dem förrän de förstår skillnaden på gott och ont.²⁵ Sæbø lyfter fram barndopet som viktigt, men på flera sätt liknar hans teologi den teologi som Franzén framför. Carsten Hjorth Pedersen, luthersk teolog och pedagog, kritiserar Sæbø för hans svaga syn på arvsynen och framhåller att barn, på sin nivå, bär ansvar för sin relation till Gud.²⁶

Inom hymnologi studeras psalmer och sånger utifrån bland annat teologiska, musikaliska och litterära aspekter. En hel del forskning har gjorts i Sverige på området och för den här studien är Susanne Wigorts Yngvesson's bok *All din nåd är öppen famn: Psalmernas sjungna teologier* intressant.²⁷ Wigorts Yngvesson fokuserar på teologin i psalmtexter, precis som den här undersökningen vill fokusera på en teologisk aspekt i Primkörens sångtexter. Wigorts Yngvesson tar upp att psalmtexter kan ha olika genrer, som läropsalm, poesipsalm och väckelsepsalm.²⁸ Luther talade om psalmer som den sjungna teologin, som speglar tron på rättfärdiggörelse och frälsningen genom Guds nåd.²⁹ Wigorts Yngvesson säger att psalmer ”har varit en avgörande del i det reformatoriska arbetet med att utbilda folk teologiskt.”³⁰

17 Dalevi 2007, s 21.

18 Dalevi 2007, s 192.

19 Dalevi 2007, s 192–193.

20 Franzén 1991.

21 Franzén 1991, s 168.

22 Franzén 1991, s 168–169.

23 Odd Ketil Sæbø har jobbat många år för Søndagsskolen Norge med utvecklingen av materialet *Sprell levende*, som i Sverige heter SKATTEN och är utgivet av Salt – Barn och unga i EFS.

24 Sæbø 2010, s 29.

25 Sæbø 2010, s 170–173.

26 Hjorth Pedersen, s 2, 6

27 Wigorts Yngvesson 2019.

28 Wigorts Yngvesson 2019, s 100.

29 Wigorts Yngvesson 2019, s 197.

30 Wigorts Yngvesson 2019, s 189.

Wigorts Yngvesson lyfter fram att herrnhutiskt influerade psalmerna använder ofta kroppsliga bilder för sin längtan efter Jesus.³¹ Johan Olof Wallin använder gärna vän och herde om Gud.³² Bröllopet som en symbol för förbundstanken mellan Gud och Guds folk är vanlig i psalmer och finns i Luthers, Wallins, pietistiska och herrnhutistiska texter.³³ Ett annat tema som framkommer i Wigorts Yngvessons studie är att ondskan är vanligt förekommande i kvällspsalmer.³⁴ Lidande, smärta, anfäktelse och kamp är vanliga i psalmer.³⁵ Inom pietism och herrnhutism vill människan inte framhålla sig själv utan Gud som verkar genom den enskilda.³⁶ Målet att bli lik Gud är en jaguppfattning som fick stor betydelse inom pietism och herrnhutism.³⁷ Lina Sandell Berg var en central psalmförfattare i den rosenianska väckelsen och ett par av hennes psalmer finns också med på Primkörens inspelningar, som *Tryggare kan ingen vara* och *Jesus för världen*.³⁸ Per Harling har studerat Lina Sandell Bergs psalmer och det är värt att notera att *Jesus för världen* skrevs för barn men räknas idag inte som en barnpsalm, medan det är tvärtom med *Tryggare kan ingen vara*.³⁹ Harling visar på karaktärsdrag i Sandell Bergs psalmer, som missionsiver, bön, det persolinga jaget, Jesusfokus, skapelsen och himlen.⁴⁰ Sandell Bergs psalmförfattande har påverkat människor ända sedan de skrevs. Wigorts Yngvesson menar att musiken var ett skäl till att väckelserörelserna fick ett så stort inflytande. Där fanns glädje och sentimentalitet som väckte känslor, till skillnad från dåtidens långsamma organister.⁴¹

Tomas Nygren tar i artikeln ”Musik och teologi: Vad kan vi lära av Luther och Rosenius?” upp Luthers och Rosenius syn på sång och musik. Luther växte upp i ett sjungande hem och musiken hade enligt Luther den viktigaste rollen efter teologin.⁴² Luther menade att Djävulen inte hade någon musik alls och därmed var olika musikgenrer inte något problem.⁴³ Det viktiga var att texterna hade en ”begriplig hållbar evangelisk teologi”.⁴⁴ Även Rosenius var tämligen fri i förhållande till olika musikstilar, detta trots att han var påverkad av pietismens varningar för världens inflytande.⁴⁵ Luther menade att evangeliet utlöser sång och Tomas Nygren utmanar till att använda det som en indikator på hur levande evangeliet är i kyrkor idag. ”Produceras och sjungs evangeliska sånger idag?”⁴⁶ Det är en relevant fråga i undersökningen av Primkörens sångtexter.

Medan Wigorts Yngvesson undersökt teologin i psalmtexter har Tomas Nygren studerat teologin i predikningar i ”Den predikade teologin i *Svensk kyrkotidning: Analys av predikoutkast under ett kyrkoår*”.⁴⁷ Nygren väljer ut ett antal teman utifrån den apostoliska trosbekännelsen och

31 Wigorts Yngvesson, 2019, s 25; Herrnhutismen var en rörelse som fick fäste i Sverige på 1700-talet och fokuserade på rätt hjärteförhållande till Jesus.

32 Wigorts Yngvesson 2019, s 53.

33 Wigorts Yngvesson 2019, s 63; Pietismen var en fromhets- och väckelserörelse som fått fäste i Sverige på 1700-talet. Pietismen lade stor vikt vid en personlig omvändelse där människan erfor en botkamp och en pånyttfödelse.

34 Wigorts Yngvesson 2019, s 90–91.

35 Wigorts Yngvesson 2019, s 102–103.

36 Wigorts Yngvesson 2019, s 103.

37 Wigorts Yngvesson 2019, s 111.

38 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*; Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*.

39 Harling 2003, s 50, 100–101.

40 Harling 2003, s 155–165.

41 Wigorts Yngvesson 2019, s 201.

42 Nygren 2018, s 32, 33.

43 Nygren 2018, s 34.

44 Nygren 2018, s 35.

45 Nygren 2018, s 37.

46 Nygren 2018, s 38.

47 Nygren 2015.

räknar förekomsten av dessa i predikoutkast från ett kyrkoår. Hans metod liknar den jag kommer att använda i den här studien, men han räknar förekomster mer exakt än jag.

Forskning kring barn och musik i andra miljöer än kyrkan kan också vara relevant för den här studien. Johan Söderman talar i ”Barnmusik eller musik för barn” om att barn socialiseras in i musik. Detta sker från föräldrar, förskolan och medie- och populärmusik.⁴⁸ Här skulle körverksamhet inom kyrkliga miljöer kunna läggas till. En annan aspekt Söderman lyfter upp är att ett barn och en vuxen inte tolkar musikaliska uttryck likadant.⁴⁹ Det är en påminnelse om att de tolkningar jag för fram i min analys inte självklart är samma tolkning som barn gör av sångerna.

Det har inte forskats något på körverksamheten bland barn och vuxna inom ELM, men det går att läsa om dess historia i Irene Enarssons artiklar i ELM:s hundraårsskrift *I Jesu spår: Evangelisk Luthersk Mission – Bibeltrogna Vänner 1911–2011* och KUS (Kristna Ungdomsförbundet i Sydsverige) hundraårsskrift *Jesusglädje Bibeltillit Missionsiver 1905-2005: En levande historieskildring av Kristna Ungdomsförbundet i Sydsverige* samt i häftet *Musikverksamheten inom Kristliga Ungdomsförbundet verksamhetsområde*.⁵⁰ Irene Enarsson har också skrivit flera artiklar i *Till Liv* under 2003 då KUM (Kristliga Ungdomsförbundets Musikförening) hade 50-årsjubileum.⁵¹

1.5 Metod

På sångtexterna kommer jag att göra en induktiv innehållsanalys där jag jobbar med alla texterna och söker efter vad som sägs om människan utifrån begreppen ursprung och mål, fall och konsekvenser, upprättelse och helgelse samt barnsyn. I denna analys väver jag in om det skett förändringar över tid i antropologin i sångtexterna. Därefter kommer jag att ställa det jag funnit i sångtextanalysen mot en roseniansk-luthersk antropologi. Detta blir en koherensanalys.

1.6 Forskningsetiska överväganden

Det fanns inget arkiv med alla Primkörens inspelningar utan med hjälp av samtal och mejlkonversationer med körledare och andra som varit och är engagerade i musikverksamheten i ELM har jag fått veta vilka inspelningar som finns och kunnat samla in materialet. I den mån jag hänvisar till konversationer med dessa personer har jag deras tillstånd.

Utifrån att jag fick söka efter vilka inspelningar som fanns skulle jag kunna ha missat någon inspelning, men jag har ställt frågan till såpass många olika personer som varit med från 1967 och till idag att jag anser risken minimal.

Jag är själv inte uppvuxen i ELM och således har jag heller inte varit med i Primkören själv. Däremot är jag idag engagerad och anställd i ELM. Jag använder sånger från Primkören, särskilt från albumen från 2015 och 2018, i mitt eget arbete. Jag strävar mot att vara objektiv och inte lägga in mina egna åsikter om sångerna i uppsatsen.

2 Teori

Antropologi handlar om synen på människan. Det är ett brett ämne och används inom olika områden. Inom filosofisk antropologi betraktas människan som själslig och kroppslig och kan

48 Söderman 2012, s 42.

49 Söderman 2012, s 46.

50 Enarsson 2005; Enarsson 2011; Nilsson 1983.

51 Enarsson 2003b.

bedömas utifrån iakttagelse och erfarenhet.⁵² Inom teologisk antropologi, som den här uppsatsen begränsar sig till, talar man om människans ursprung och mål. Teologisk antropologi hämtar kunskap om människan i Bibeln och talar om henne som skapad av Gud och bestämd för det eviga livet.⁵³

2.1 Antropologi utifrån Luther och Rosenius

Genom teologihistorien har det funnits två olika sätt att systematisera vad Bibeln säger om människan. Martin Luther, som var förgrundsgestalt i reformationen på 1500-talet och som har präglat kyrkan i Sverige sedan dess, talar om två olika relationer eller ställningar för människan – sådan hon är inför människor (*coram hominibus*) och inför Gud (*coram Deo*).⁵⁴ I Agne Nordlanders beskrivning av luthersk människosyn används begreppen det frälsningshistoriska och det psykologiska perspektivet.⁵⁵

Det frälsningshistoriska perspektivet talar om människan utifrån hennes gudsförhållande: skapad god, fallen i synd, återupprättad i Jesu Kristi frälsningsverk, förhärligad och lik Gud i saligheten.⁵⁶ Luther menar att vad människan är inför Gud handlar om totalbestämningar – hela människan är fallen, hela människan är återupprättad och så vidare.⁵⁷ Enligt Luther är människan odödlig till sin själ, oavsett om hon tror på Gud eller inte.⁵⁸

Det psykologiska perspektivet handlar om vad som utmärker människans natur såsom hon fått den i skapelsen och hennes förhållande till övriga skapelsen.⁵⁹ Vad människan är inför andra människor talar om det som består genom alla de olika frälsningshistoriska faserna.⁶⁰

Enligt Nordlander utgör det frälsningshistoriska perspektivet den bibliska människosynens särart i luthersk teologi.⁶¹ Det psykologiska perspektivet kan vi komma fram till utan uppenbarelse, men inte det frälsningshistoriska. Båda perspektiven kan vara värda att beakta i en analys av sångtexter, då texterna både kan lyfta upp människans förhållande till Gud och till medmänniskor. Nordlander säger att ”i frälsningsfrågan används det frälsningshistoriska perspektivet. Men när människan beskrivs med avseende på sin förmåga till kulturell aktivitet, samhällsinsatser, viss moralisk förändring, då bör det psykologiska perspektivet användas.”⁶²

När C.O. Rosenius vid 1800-talets mitt verkade i den inomkyrkliga väckelsen i Sverige anammade han Luthers människosyn samtidigt som han lät pånyttfödelsen bli ett genomgående tema i sin teologi.⁶³ Rosenius var påverkad av pietismen, en fromhets- och väckelserörelse som fått fäste i Sverige på 1700-talet. Pietismen lade stor vikt vid en personlig omvändelse där människan erfor en botkamp och en pånyttfödelse.⁶⁴ Pietismens fokus på pånyttfödelsen var delvis ”en reaktion mot en ensidig och alltför abstrakt tolkning av den lutherska rättfärdiggörelseläran.”⁶⁵

52 Hägglund 1959, s 30.

53 Hägglund 2013, s 159.

54 Hägglund 2013, s 160.

55 Nordlander 1980, s 7.

56 Nordlander 1980, s 8.

57 Nordlander 1980, s 8.

58 Hägglund 1959, s 31.

59 Nordlander 1980, s 8.

60 Nordlander 1980, s 8.

61 Nordlander 1980, s 8.

62 Nordlander 1980, s 9.

63 Verner Hansen 1987, s 175, 317.

64 Hägglund 1959, s 260.

65 Hägglund 1959, s 371.

Med pånyttfödelsen som centrum drar Rosenius ut linjerna till alla stadierna hos människan i det frälsningshistoriska perspektivet. Guds ord är medel för pånyttfödelsen, skapelsen är det som pånyttfödelsen för tillbaka till, synd och död är det som pånyttfödelsen för ut från, Kristi försoningsgärning är fundament och förutsättning för pånyttfödelsen, det kristna livet i helgelse är pånyttfödelsens genomförande i övervinning av det gamla, hoppet innehåller pånyttfödelsens fulla verkan och kyrkan är det sammanhang där pånyttfödelsen sker och den levande gemenskapen mellan dem som är pånyttfödda.⁶⁶

En roseniansk-luthersk antropologi kan sammanfattas med hur människan förhåller sig till Gud i ursprung och mål, fall och konsekvenser, upprättelse och helgelse med en betoning på den egna erfarenheten av pånyttfödelse.

2.1.1 Ursprung och mål

Bibeln har en ytterst positiv människouppfattning där hon har ett grundvärde och är ämnad för något oerhört fint.⁶⁷ När Luther talar om människan och vad det innebär att hon är ”Guds bild och likhet” handlar det dels om en ursprunglig fullkomlighet, rättfärdighet och helighet, dels om en kommande dito.⁶⁸ Människans ursprung är att hon är skapad till Guds avbild och hennes mål är att hon en gång ska bli Guds avbild. Hon har ett jordiskt ursprung och är bestämd för ett evigt liv.⁶⁹

Utgångspunkten för frågan om människans ursprung är 1 Mos 2:7: ”Och Herren Gud formade människan av jord från marken och blåste in livsande i hennes näsa. Så blev människan en levande varelse.”⁷⁰ Denna vers uttrycker både människans totala enhet med skapelsen i övrigt och hennes särställning i förhållande till andra levande varelser.⁷¹

Gudsligheten har med gemenskap att göra. Den handlar också om ”att stå inför Gud och under hans Ords tilltal” och att i lydighet fortsätta att formas av Gud.⁷² Luther menar också att det ligger något gudomligt i förnuftet, som visar på att människan inte bara är skapad för en jordisk tillvaro utan också för ett himmelskt och evigt liv.⁷³ Tack vare förnuftet kan människan passivt höra det gudomliga ordet och ta emot nåden.⁷⁴ Att människans urtillstånd är oskuldsfullt är genomgående hos Luther.⁷⁵ När Luther försöker reda ut vad gudsligheten innebär ser han på bibeltexter som talar om vad gudsligheten är hos den nya människan.⁷⁶ Gudsligheten avser hela människan, både kropp och själ, men är något annat än hennes naturliga förmågor.⁷⁷ Det är förhållandet att människan är ren, helig och lever i rätt förhållande till Gud som är kärnan i gudsligheten.⁷⁸

Luther menade att Adam även utan syndafallet skulle flyttas till en himmelsk tillvaro utan jordiska villkor, men med en kropp.⁷⁹ Nu skedde syndafallet och på liknande sätt som Adam skulle

66 Verner Hansen 1987, s 176.

67 Nordlander 1980, s 10–11.

68 Hägglund 2013, s 164.

69 Hägglund 1959, s 68.

70 Svenska Folkbibeln 2015.

71 Hägglund 1959, s 55.

72 Nordlander 1980, s 15, 17; Hägglund 1959, s 67.

73 Hägglund 1959, s 69.

74 Hägglund 1959, s 69–70.

75 Hägglund 1959, s 77.

76 Hägglund 1959, s 80; Ef 4:24; Kol 3:10.

77 Hägglund 1959, s 80.

78 Hägglund 1959, s 80.

79 Hägglund 1959, s 71.

levt i väntan lever den nya människan, upprättad i Kristus, nu i hopp och väntan på fullkomning i evigheten.⁸⁰

Luther talar mycket om människans ursprung. Hägglund lyfter däremot inte mycket kring vad Luther säger om evigheten.⁸¹ Tvärtom är det i Verner Hansens redogörelse för Rosenius teologi.⁸² Rosenius talar inte mycket om människans ursprung och skapelsen, medan människans mål får ett stort fokus. Rosenius talar om att den pånyttfödde människan lever i en kronisk konflikt mellan en glädje i Herren och ett ständigt suckande.⁸³ Människan lever som gäst och främling här på jorden och döden blir en befrielse för den nya människan.⁸⁴ Hoppet uttrycks hos Rosenius med begrepp som att bli salig, själens frälsning, själens eviga väl, att gå hem till Gud och att efter detta arma livet gå in i himlens glädje.⁸⁵ Rosenius har ett dubbelt förhållande till det jordiska. Skapelsetron gör att han å ena sidan menar att de jordiska tingen ska tas emot som Guds gåvor och att människan har ett jordiskt kall. Å andra sidan betyder hoppet att de troende står i ett distanserat förhållande till allt det som hör till den förgängliga världen.⁸⁶ Det skapar både glädje och likgiltighet inför det jordiska.⁸⁷ Salighetshoppets motsats – fördömelse och helvete som ett evigt straff – återkommer frekvent i Rosenius förkunnelse.⁸⁸ Rosenius talar både om det kollektiva hoppet om uppståndelse och Guds rike samt om det individuella om himlen. Framförallt det individuella hoppet har präglat sånger och gör att mellantillstånden – himlen i väntan på Jesu återkomst – hamnar i fokus.⁸⁹

En roseniansk-luthersk syn på människans ursprung och mål kan sammanfattas med att människan är skapad till Guds likhet och mycket värdefull. Människan är en del av skapelsen, men har en särställning i sin relation till Gud. Människans mål är evigt liv i gemenskap med Gud. På jorden lever den pånyttfödde människan nu som en främling med en längtan till det fullkomliga som representeras av himlen. För den som inte tror på Jesus väntar evigt straff.

2.1.2 Fall och konsekvenser

I syndafallet (1 Mos 3) sker en förlust av gudsligheten.⁹⁰ Luther menar att Bibelns uttalanden om människans tillstånd efter fallet är absoluta och totala.⁹¹ Människan är helt fallen i synd.⁹² Nordlander uttrycker det som att människan ”befinner sig i ett femdubbelt fängelse; lagen, synden, döden, djävulen och Guds vrede håller människan i total fångenskap.”⁹³ Synden är inte bara ett brott mot Guds lag, utan en kollision och konflikt med Gud personligen.⁹⁴ Det är alltså det förändrade förhållandet till Gud som utgör själva arvsyndens. Gudsfrånvändheten är syndens rot och källa och människan är själv delaktig i sitt fördärv.⁹⁵ Människans sinnliga begär är en del av synden.⁹⁶ Även

80 Hägglund 1959, s 72, 74, 76.

81 Hägglund 1959.

82 Verner Hansen 1987.

83 Verner Hansen 1987, s 252.

84 Verner Hansen 1987, s 252–253.

85 Verner Hansen 1987, s 253.

86 Verner Hansen 1987, s 254.

87 Verner Hansen 1987, s 254.

88 Verner Hansen 1987, s 254.

89 Verner Hansen 1987, s 255.

90 Hägglund 2013, s 166.

91 Nordlander 1980, s 21.

92 Nordlander 1980, s 21.

93 Nordlander 1980, s 21.

94 Nordlander 1980, s 22.

95 Hägglund 1959, s 113, 120.

96 Hägglund 1959, s 114.

om arvsynden orsakar onda handlingar, är det inte vad människan gör och inte gör som är grundproblemet, utan vad hon är och inte är.⁹⁷ Det som sägs om Adam gäller människan i alla tider.⁹⁸ Upptäckten av fallets konsekvenser är en personlig erfarenhet som varje människa kan göra enligt Luther och Rosenius.⁹⁹

Menar Luther och Rosenius att gudsligheten förloras helt och hållet i syndafallet? Luther menar att människan helt förlorat den ära som hon ägde vid skapelsen.¹⁰⁰ Även Rosenius talar om att avbilden gått förlorad.¹⁰¹ Gudsbilden är borta och människan kan inte hitta den hos sig själv.¹⁰² Den har blivit ersatt av Djävulens bild.¹⁰³ Människan kan inte ens helt veta vad gudsligheten innebär förrän den är återställd i det kommande livet.¹⁰⁴ Samtidigt är det viktigt att skilja på avbildens utrustning och användandet av utrustningen. Utrustningen består efter fallet, men den är skadad.¹⁰⁵ Detta gör att människan kan beskrivas som både ond och god.¹⁰⁶

Det totala syndafördärvet är inte till för att förtrycka människan. Istället tar det henne på allvar. Hon skapades lik Gud för evig gemenskap med Gud. Att ta hennes fall på allvar är att öppna upp vägen till frigörelse.¹⁰⁷

Både Luther och Rosenius menar att människan inte har någon fri vilja i betydelsen att hon inte förmår något själv i sin relation till Gud.¹⁰⁸ Frälsningen är Guds verk.¹⁰⁹ När en människa förnyas i Kristus återupprättas gudsbilden och viljan i henne får en helt ny riktning. Syndens makt övervinns och hjärtat förvandlas.¹¹⁰ I dopet tas arvsyndens skuld bort, men det faktiska fördärvet kvarstår.¹¹¹

En roseniansk-luthersk syn på fallet och dess konsekvenser kan sammanfattas med att varje människa genom Adams synd är totalt fördärvad. Synden är ett relationsbrott med Gud. Gudsligheten är borta. Människan kan göra goda handlingar i relation till andra människor och till skapelsen, men kan inte göra något åt sin förlorade relation till Gud. Hon är helt i fångenskap.

2.1.3 Upprättelse och helgelse

Rättfärdiggörelsen är nästa led i en roseniansk-luthersk antropologi.¹¹² Rosenius menar att inkarnationen, att Gud blev människa i Jesus Kristus, ställer människan i en ny situation.¹¹³ Människan kan inte själv göra något för sin frälsning, men när människan rättfärdiggörs i Kristus blir hon en ny skapelse och återfår gudsligheten.¹¹⁴ Precis som i syndafallet handlar detta om

97 Hägglund 2013, s 167; Nordlander 1980, s 22.

98 Hägglund 1959, s 87.

99 Nordlander 1980, s 21; Verner Hansen 1987, s 178.

100 Hägglund 1959, s 87.

101 Verner Hansen 1987, s 180.

102 Hägglund 1959, s 79.

103 Hägglund 1959, s 121.

104 Hägglund 1959, s 79.

105 Nordlander 1980, s 19.

106 Nordlander 1980, s 26.

107 Nordlander 1980, s 24.

108 Hägglund 1959, s 166; Verner Hansen 1987, s 211, dock har människan frihet i ”det borgerliga”.

109 Hägglund 1959, s 170.

110 Hägglund 1959, s 121, 169.

111 Hägglund 1959, s 116.

112 Hägglund 2013, s 171.

113 Verner Hansen 1987, s 182.

114 Nordlander 1980, s 19–20; Verner Hansen 1987, s 201.

människans totalitet, Guds nåd är total.¹¹⁵ Människan står i rätt förhållande till Gud igen. Det innebär dock inte att den gamla människan är borta. Detta har Luther beskrivit som att människan är *simul justus et peccator*, hon är samtidigt rättfärdig och syndare.¹¹⁶ Nordlander beskriver det som att människan ur det psykologiska perspektivet är delvis syndare, delvis rättfärdig, men att hon ur det frälsningshistoriska perspektivet är helt rättfärdig i Kristus och helt syndare i sig.¹¹⁷

Luther betonar sambandet mellan pånyttfödelse och dop, att ordet är det som ger upphov till pånyttfödelse, att pånyttfödelsen har ett samband med hoppet och dess förverkligande efter döden. Tron är den kristnes existensform och Luther talar om flera begreppspar för att beskriva människans nuläge – gammal och ny människa, lag och evangelium, kött och ande, person och gärningar.¹¹⁸

Omvändelse, eller bot, handlar hos Luther om lagens förkrosselse och evangeliets upprättelse.¹¹⁹ I Rosenius tid var människor fostrade i kristenheten, men Rosenius menade att människor gett sig åt synden. När de sedan vaknar upp sker omvändelse och pånyttfödelse.¹²⁰

Enligt Luther förlåtes syndens skuld i dopet och människan blir helt ren och får en pant på den död och uppståndelse som en dag ska fullbordas.¹²¹ Rosenius nämner inte dopet mycket i sin undervisning, men levde själv i sitt dop.¹²² Den historiska pietismen var vacklande i relation till dopet.¹²³ Väckelsen betonade det personliga och inte kyrkan, ämbetet och sakramentet. Rosenius höll med Luther om dopet som nådemedel. Det skulle ge tro och pånyttfödelse. I dopet fanns befrielse från synd, död och Djävulen, och människan blev insatt att ärva barnskapet, ära och härlighet som hon var bestämd till i skapelsen.¹²⁴ Rosenius menade att dopet ska levas. Dopet är en tröst till den som frestas och anfäktas.¹²⁵

Den pånyttfödelse som sker vid rättfärdiggörelsen var för både Luther och Rosenius en självupplevd verklighet.¹²⁶ Rosenius betonar att tron inte ska bygga på känslor. Samtidigt finns det hos honom ett känslösamt, innerligt och personligt uttryck för tron. Han kan tala om längtanstro och om nådehungrande människor. Denna innerlighet kom av påverkan från herrnhutismen, en rörelse som fick fäste i Sverige på 1700-talet och fokuserade på rätt hjärteförhållande till Jesus.¹²⁷

Rättfärdiggörelsen är ett mottagande och en personlig, reell erfarenhet.¹²⁸ Ordet förmedlas och Anden verkar.¹²⁹ Hjärtat och den inre viljan förnyas och tron upptänds.¹³⁰ Det nya livet kan då prägla människan mer och mer. Rosenius talar om pånyttfödelsen som en begynnande återupprättelse av syndafallet.¹³¹ I den pietistiska tradition som Rosenius kom ur talade man om att pånyttfödelsen kunde konstateras utifrån sina effekter. Det fanns bestämda kännetecken på att den skett.¹³² Hos

115 Hägglund 1959, s 284.

116 Hägglund 2013, s 170.

117 Nordlander 1980, s 32.

118 Hägglund 1959, s 279–280.

119 Hägglund 1959, s 261.

120 Verner Hansen 1987, s 196–197.

121 Hägglund 1959, s 282–283.

122 Verner Hansen 1987, s 220.

123 Verner Hansen 1987, s 218.

124 Verner Hansen 1987, s 218.

125 Verner Hansen 1987, s 219.

126 Nordlander 1980, s 32.

127 Verner Hansen 1987, s 200, 323.

128 Verner Hansen 1987, s 192–193, 215.

129 Hägglund 2013, s 180.

130 Hägglund 1959, 175; Hägglund 2013, s 179–181.

131 Verner Hansen 1987, s 213.

132 Verner Hansen 1987, s 216.

Luther är rättfärdiggörelse och helgelse sammanvävda.¹³³ Den omvända människans levnadssätt är lydnad för lagen, och den inre människans frihet och glädje driver till detta.¹³⁴ Rosenius betonar den kristnes glädje i Herren.¹³⁵

Samtidigt pågår en kamp och strid mellan den gamla och nya människan. Kampen, eller anfäktelsen, är ett bevis på att omvändelse och pånyttfödelse har skett.¹³⁶ Luther beskriver det som att anfäktelsen ”är det medel, varigenom den gudomlige konstnären hugger bort det överflödiga för att forma den bild som blir till under hans händer.”¹³⁷ Rosenius talar om kristenlivets grundvillkor som att framgång består i en ständig övergång från synd till nåd, från vantro till tro, från människan själv till Kristus.¹³⁸ Det finns inte något evangeliskt budskap som inte följs av förmaning, och ingen tro som inte är förbunden med kärlek.¹³⁹ Nerven i Rosenius helgelseförkunnelse ligger i att pånyttfödelsen och helgelsen aldrig kan bli människans verk, utan är Guds verk.¹⁴⁰ Den spänning som den kristne lever pekar Rosenius på skillnaden mellan försåtliga synder och svaghetssynder. De första kan den kristne upphöra med, de senare kan den kristne inte upphöra med i den här tiden.¹⁴¹

Den kristne lever i två tider enligt både Luther och Rosenius.¹⁴² Den totala friheten att göra det goda infinner sig först vid de dödas uppståndelse.¹⁴³ Hela livet kan beskrivas som en begynnande död.¹⁴⁴ Människans mål är den eviga saligheten.

Rosenius talar om bön som det nya livet i funktion.¹⁴⁵ När det gäller livsstil menar Rosenius att den kristne ska fråga sig vad som tjänar Guds ära och den nästes bästa. I det ska han använda sitt förstånd och lyda Gud. Rosenius betonar vikten av att inte låta köttet få överhanden utan den kristne avstå från att odsla tid, tomt prat, likgiltig läsning, sällskap och förnöjelser, överflöd i mat, dryck och kläder. Han angriper också missbruk av söndagen.¹⁴⁶ Rosenius talar om kyrkan som den plats på jorden där människor redan sjunger sången till lammets ära.¹⁴⁷ Broderskapet mellan kristna är viktigt för Rosenius.¹⁴⁸ Innerligheten som Rosenius ärvde från herrnhutismen och pietismen bidrar till Rosenius betoning på att Kristi verk är för mig, att Jesus är en vän som tillhör mig.¹⁴⁹

En roseniansk-luthersk syn på människans upprättelse och helgelse grundar sig i att Gud frälser människan genom Jesus försoningsverk. Av nåd får människan rätt förhållande till Gud. Dopet renar från synd och ska levas i varje dag. En personlig omvändelse betonas, med en tro som längtar. Den inre viljan förnyas och livet ska levas i lydnad för Gud. Helgelsen är Guds verk. Den pånyttfödda människan lever här på jorden i en kamp, där hon är en ny skapelse i Kristus, men inte helt befriad från synden.

133 Hägglund 1959, s 352.

134 Hägglund 1959, s 309.

135 Verner Hansen 1987, s 215.

136 Nordlander 1980, s 31-32; Hägglund 1959, s 267, 311.

137 Hägglund 1959, s 354.

138 Verner Hansen 1987, s 267.

139 Verner Hansen 1987, s 222.

140 Verner Hansen 1987, s 238.

141 Verner Hansen 1987, s 232.

142 Verner Hansen 1987, s 321.

143 Hägglund 1959, s 175.

144 Hägglund 1959, s 286.

145 Verner Hansen 1987, s 244.

146 Verner Hansen 1987, s 247.

147 Verner Hansen 1987, s 249.

148 Verner Hansen 1987, s 248.

149 Verner Hansen 1987, s 322.

2.1.4 Barnsyn hos Luther och Rosenius

När det gäller barnsyn finns det en del material att hämta hos Luther. Däremot har jag knappt hittat något material där Rosenius uttalar sig om barn. Det betyder inte att Rosenius inte hade några tankar om barn, men teologi kring barn är i allmänhet ett litet fält och det är fel att förvänta sig att hitta en genomtänkt barnteologi hos varje central person i kyrkohistorien. Utifrån Luther var till exempel det viktigaste bidrag för barns välgång att han hela livet kämpade för rätt förståelse av evangeliet och den frihet som det gav.¹⁵⁰

Luthers teologiska uppfattning av barndom och ungdom är komplex. Han håller å ena sidan upp barn som förebilder i tro utifrån sina behov och i sin enkelhet. Å andra sidan är barn påverkade av arvsynen lika mycket som vuxna.¹⁵¹

Ett barn föds enligt Luther fördärvat av synden och saknar förmågan att förtrösta på, frukta och älska Gud. Ett spädbarns behov av nåd är lika stort som varje människas.¹⁵² Däremot menar Luther att ett barn inte gör något medvetet motstånd mot nåden.¹⁵³ Före dopet är barnet inte medborgare i Guds rike, men i dopet föds det på nytt och får den helige Ande.¹⁵⁴ Luther menar att Bibeln inte utesluter att barn har tro. Däremot är tron inte viktig för dopet, utan det är Guds löfte som beseglar det.¹⁵⁵ Lärjungaskap är sedan att dagligen återvända till sitt dop och att använda det rätt. Detta görs bäst i kyrkans gemenskap.¹⁵⁶

Oftast när Luther uppmärksammade barn teologiskt handlade det om vad de skulle bli: mogna bekännare av den evangeliska tron och ansvarstagande medlemmar i familj och samhälle. För detta var barn beroende av omsorg från vuxna.¹⁵⁷

Luthers egna erfarenheter som barn, hans faderskap och samhällets barnsyn påverkade hans tankar om barn och det kristna livet.¹⁵⁸ Den allmänna synen på barn på 1500-talet var att de inte var fullt mänskliga utan sökte efter mänsklighet. Barn var små vuxna och skulle kontrolleras och formas.¹⁵⁹ Dåtidens tänkande om människans utveckling byggde på kriser. Utifrån dessa menade Luther att synden låg vilande upp till fem-sjuårsåldern för att barn under denna ålder inte hade utvecklat riktiga tankar.¹⁶⁰ Därefter börjar egot verka mer och mer. Krisen vid 14 års ålder innebar en utvecklad sexualitet och en negativ inställning till auktoriteter.¹⁶¹

Utifrån detta menade Luther att barn inte kan bedra i unga år. Barnet kommer till Jesus för att hans ord och verk ska verka i dem och göra dem heliga, och Jesus ord bär frukt.¹⁶² Den viktigaste plattformen för evangeliets framgång var hemmet och Luthers teologiska syn på barn utgår oftast från förälder-barn-relationen.¹⁶³ Han prisar barnuppfostran som det ädlaste arbetet en vuxen kan syssla med. Föräldrarnas auktoritet över barnen är andlig och tillfällig och de bör göra allt för att i

150 Strohl 2001, s 158.

151 Strohl 2001, s 144.

152 Strohl 2001, s 141.

153 Hägglund 1959, s 374.

154 Hägglund 1959, s 373–374; Strohl 2001, s 142.

155 Strohl 2001, s 141.

156 Strohl 2001, s 142.

157 Strohl 2001, s 134.

158 Strohl 2001, s 136.

159 Strohl 2001, s 149; Dalevi 2007, s 22–23.

160 Ett exempel på att Luther menade att de inte kunde tänka var att de inte skulle kunna förstå aktiv och passiv rättfärdighet. Hägglund 2013, s 172.

161 Strohl 2001, s 144–145.

162 Strohl 2001, s 141–142.

163 Strohl 2001, s 135, 139.

tid forma barnen.¹⁶⁴ Luther visar i sin egen relation till sin dotter Magdalena på föräldrars och barns ömsesidiga plikter och lydnad i kärlek.¹⁶⁵

Luther menar att föräldrars ansvar att tjäna sina barn visar sig i fyra plikter: 1) att ge spädbarnen dopet, 2) att forma barnen i den sanna tron när de växer upp, 3) att se till deras yrkesutbildning/kall och 4) att förse dem med en passande maka/make när tiden är inne.¹⁶⁶

Dopet har tagits upp ovan. När det gäller att forma barnen i tron skulle föräldrarna och kyrkan plantera och vattna, men lämna växten åt Gud.¹⁶⁷ Fostran och undervisning i de formbara barndomsåren var avgörande för om barnet skulle komma igenom puberteten och bli fullvuxen på ett bra sätt. Luther skriver till exempel till sin fyraårige son Hans att han ska bedja, vara läranktig och from.¹⁶⁸ Luther vill ha väluppfostrade barn och lydnaden ska fostras fram genom kärlek.¹⁶⁹

För Luther blev katekesundervisningen central med fokus på Herrens bön, trosbekännelsen och de tio budorden.¹⁷⁰ Han skrev förutom *Lilla katekesen* även en barnbibel och satte stort värde på ”att barnen i minne, förstånd och hjärna inhämta ett förråd av kunskap i den Heliga Skrift”.¹⁷¹ Katekesundervisningen gav barn en möjlighet till andlig växt, de fick en riktning för livet och de blev inkluderade i kyrkans gemenskap.¹⁷² Luther menade att tron var helt och hållet en gåva, ett verk av den helige Ande i den troende så att hon inte bara hör ordet utan klänger sig fast vid dess löften om nåd med hela sitt hjärta. Hur noga katekesundervisningen än genomfördes kunde detta resultat inte garanteras. Däremot var målet att socialiseras mer inom räckhåll.¹⁷³

Förutom undervisning i den kristna tron arbetade Luther för att alla barn ska få gå i skola och han föreslog en läroplan efter den tidens humanistiska reformer.¹⁷⁴ Vidare menade Luther att barn inte skulle gifta sig utan föräldrarnas samtycke och att föräldrarna, som ansvariga för barnets själ, har en plikt att finna en make/maka som passar deras barn.¹⁷⁵

Luther menar att sång är viktig för barn. De ska sjunga Guds lov och psalmsång ska övas flitigt i skolorna. De ska också sjunga vid husandakterna och vid arbetet. Han säger att ”Guds ords hälsosamma sanningar kunna i sångens toner lättare vinna ingång i de ungas hjärtan och därur uttränga lusten till det otuktiga, lättfärdiga, orena, oädla.”¹⁷⁶ Därmed kan vi se att sång spelar roll för en roseniansk-luthersk antropologi och barnsyn ända från början.

En roseniansk-luthersk syn på barn kan sammanfattas med att barn är lika fördärvade som vuxna och behöver frälsning. Samtidigt är de lika värdefulla som alla människor. Barn ska döpas och fostras i tron. De ses som ännu inte helt färdiga människor, samtidigt som de är förebildliga för vuxna. Att fostra barn i familj och församling, genom undervisning, sång och till lydnad i kärlek var en högt prioriterad uppgift enligt Luther.

164 Strohl 2001, s 140.

165 Strohl 2001, s 158.

166 Strohl 2001, s 140–141.

167 Strohl 2001, s 144.

168 Engström, 1967, s 14.

169 Engström, 1967, s 23, 25.

170 Strohl 2001, s 145–146.

171 Luther, 2015; Engström, 1967, s 17.

172 Strohl 2001, s 149.

173 Strohl 2001, s 147.

174 Strohl 2001, s 150.

175 Strohl 2001, s 155–156.

176 Engström, 1967, s 22–23.

3 Analys

Genom en induktiv innehållsanalys av Primkörens sångtexter kommer jag nu först att undersöka antropologin i texterna och därefter kommer jag att göra en koherensanalys mellan sångtexterna och en roseniansk-luthersk antropologi.

3.1 Antropologin i Primkörens sångtexter

Den första frågeställningen om vilken eller vilka antropologier som finns i Primkörens sångtexter från 1970–2018 kommer nu att analyseras utifrån kategorierna ursprung och mål, fall och konsekvenser, upprättelse och helgelse och till sist barnsyn. Sammanlagt utgörs materialet av 89 sånger fördelat enligt tabellen nedan. För en utförlig lista med alla sångtitlar, se bilaga 1,

Album	Antal sånger
Jesus älskar mig	5
Guds nåd	2
Jag älskar söndagsskolan	8
Låt mig få höra om Jesus	14
Den stora stjärnan	3
Glädjebarn	17
Allt jag behöver	13
Det är på riktigt	13
För att du finns	14

Det är barn som sjunger alla sångerna i analysen. På Primkörens tre sånger på albumet *Den stora stjärnan* sjunger vuxna och ungdomar tillsammans med barnen. Att barn sjunger sångerna är inte detsamma som att alla sånger är skrivna för barn, att subjekt eller objekt i alla sångtexter är barn, eller att all teologi i sångerna gäller barn. Det går inte heller att med säkerhet veta vilka åhörarna till sångerna är. Ibland finns det en uttalad åhörare i sångtexten, men det går inte att veta om den som sången riktas till verkligen har lyssnat. Det som går att veta är att de barn som sjunger på albumen har lärt sig sångerna och sjungit dem många gånger och därmed rimligtvis påverkats av texternas budskap. I analysen utgår jag därför från att teologin i sångerna gäller för barnen som sjunger.

3.1.1 Ursprung och mål

Vad säger sångerna om skapelsen, att vara skapad som människan och människans relation till skaparen? Mycket få sånger tar upp detta tema med begrepp som skapare, skapelse och gudslighet. Däremot talar många sånger om att människan är älskad. Ibland talas det allmänt om Guds kärlek till människan. Ofta kopplas kärleken ihop med Jesus död på korset.

Första albumet *Jesus älskar mig* från 1970 kontrasterar i ”Tryggare kan ingen vara” Guds barnaskara med stjärnor och fåglar och det visar på en skillnad mellan människan och övriga skapelsen.¹⁷⁷ Sista albumet *För att du finns* från 2018 gör en liknande jämförelse i ”Jag vill plocka en blomma”.¹⁷⁸

¹⁷⁷ Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Tryggare kan ingen vara”.

¹⁷⁸ Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Jag vill plocka en blomma”.

I en uppräknning av olika saker som Gud är omtalas Gud som skaparen i ”Rikare än den rikaste” från 2006.¹⁷⁹ På samma album tas Gud upp som upprätthållare och som den som tar hand om sin skapelse i sången ”I Guds hand.”¹⁸⁰

I två sånger på albumet *Allt jag behöver* från 2010 finns en möjlig hänvisning till att vara skapad unik i raderna ”Hos dej får jag vara just precis som den som jag är” och ”Tänk om vi kunde våga va’ dom vi är”.¹⁸¹ Ett liknande tema om att vara som man är tas upp explicit på temat skapelse i sången ”Du är fin” från 2015.¹⁸²

Du är fin, för Gud har skapat dig så här.
Du är fin, ja, han vill ha dig som du är.
Du är fin vad alla andra än säger, försök att va’ som du är.
Du är fin (*Du är fin*) och du är älskad som du är.

Skapelsen och människan som en helhet mellan kropp och själ får väldigt lite utrymme på albumen från 1970–1980-talen. På de senare albumen får dessa teman något mer utrymme i texterna, men de står inte i fokus. Sången ”Med hela min kropp” på albumet från 2018 tar upp att människan kan lovsjunga Gud med hela kroppen vilket anslår ett kroppsligt skapelseperspektiv.¹⁸³

En tredjedel av sångtexterna tar upp kärlek och att vara älskad. I albumet från 1970 tas Jesus kärlek till människan upp i två sånger. I ”Jesus älskar mig” kopplas kärleken från Jesus samman med att han vill rädda människan och att han tog hennes synd och dog för henne.¹⁸⁴ På liknande sätt finns Jesus frikopande av den syndiga människan kopplat till hans kärlek till henne i ”Jesu lilla lamm”.¹⁸⁵

På Primkörens två sånger på *Guds nåd* nämns inte kärlek explicit, men Jesus frälsning av syndare beskrivs med ord som ”Tack då min Jesus, brudgum så kär” och att Jesus ”köpt och vunnit och dragit mig till sig”. Texterna andas kärlek.¹⁸⁶

Temat att vara älskad tas upp mest på *Jag älskar söndagsskolan* från 1978, där fem av åtta sånger talar om kärlek med rader som ”Jesus har älskat mig”, ”Ty så älskade Gud vår värld”, ”Gud bevisar sin kärlek till oss” där kärleken knyts till Jesus frälsning av syndare.¹⁸⁷ Två av sångerna jämför Guds kärlek med andras med rader som ”Fader och moder ej älskar dig så ack nej hans kärlek ej förgår” och ”Ingen så oss älska kan”.¹⁸⁸ I ”Vi har fått en barnvän” kopplas Guds kärlek till att Jesus är en barnvän och att himmelriket tillhör barnen.

Albumet *Låt mig få höra om Jesus* från 1985 kopplar Guds kärlek till människan till att Jesus dött för henne.¹⁸⁹

I *Glädjebarn* från 2006 tas Guds kärlek upp i fyra sånger. Jesus kärlek till människan kopplas ihop med att han räddar i ”Jesus älskar mig”.¹⁹⁰ Att Gud älskar människan tas upp i en tonsättning

179 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Rikare än den rikaste”.

180 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”I Guds hand”.

181 Primkören Öst 2010. *Allt jag behöver*, ”Hos dej” och ”Åceyå”.

182 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Du är fin”.

183 Primkören 2018, *För att du finns*, ”Med hela min kropp”.

184 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jesus älskar mig”.

185 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jesu lilla lamm”.

186 Primkören, m fl 1973, *Guds nåd*, ”Salig för intet, frälst utav nåd”, ”Vad salighet att vara”.

187 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Jag älskar söndagsskolan”, ”Ty så älskade Gud (Joh 3:16)”, ”Gud bevisar sin kärlek (Rom 5:8)”.

188 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Känner du herden god”, ”Vi har fått en barnvän”.

189 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Låt mig få höra om Jesus”, ”Se Guds lamm”, ”Jesus för världen”.

190 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jesus älskar mig”.

av bönen ”Gud som haver” och i ”Se, vilken kärlek”.¹⁹¹ Kärleken kopplas till Jesus närvaro i ”Han är min vän” med orden ”Han bor i mitt hjärta, han är min vän, han är den som heter kärleken.”¹⁹²

På albumet *Allt jag behöver* tas Guds kärlek till människan upp i ”Du finns alltid här hos mig” genom orden ”Gud, du längtar efter mig”.¹⁹³ I nästa sång på albumet tas Jesus kärlek upp som något människan känner i sitt hjärta i orden ”I feel the love of Jesus Christ in my heart”.¹⁹⁴ Guds kärlek som oändlig tas upp i ”Jesus jag tackar dig”.¹⁹⁵ Ingen av sångtexterna på albumet *Allt jag behöver* kopplar Guds kärlek till Jesus död på korset.

På albumet *Det är på riktigt* från 2015 tar sången ”Du är fin” upp att ”du är älskad som du är”.¹⁹⁶ Det är intressant i relation till att flera av de tidiga albumen lyfter att människan är syndig (alltså har ett problem) men är älskad trots det och blir räddad av kärlek. Guds kärlek som aldrig tar slut tas upp i ”En underbar dag”.¹⁹⁷ Det finns också en sång som tar upp Guds kärlek som en trygg visshet.¹⁹⁸ I ”Störst, bäst och vackrast” jämförs Guds kärlek med vår, och hans är mycket större.¹⁹⁹

Det senaste albumet *För att du finns* tar upp att kärlek inte kan finnas utan Gud och i samma sång omnämns också Jesus som kom med frälsning.²⁰⁰ På samma sätt sägs det att Jesus ”dog utav kärlek till oss” i ”Idag och för alltid” och att Jesus kärlek till människan är starkare än döden.²⁰¹ Guds kärlek som hans omsorg om alla sin barn tas upp i ”Åh, vad jag är glad”.²⁰² På liknande sätt tas Guds omsorg och oändliga kärlek upp i ”Jag vill plocka en blomma”.²⁰³

Jag vill plocka en blomma och räcka till dig.

Denna blomma ska påminna om Guds kärlek till dig.

Se på blommorna på marken, de kan ej planera nå t för sig.

Men Gud ger vad de behöver och han bryr sig ännu mer om dig.

Du är Guds ögonsten, Guds dyra ögonsten.

Du är det finaste han vet, det allra finaste han vet.

Han älskar dig i evighet. Han älskar dig i evighet.

När det gäller människans mål finns temat med i en tredjedel av sångtexterna. Människans mål beskrivs med ord som att nå himlen till slut, vara i Sions helga gårdar och i ljusa salar på *Jesus älskar mig* från 1970.²⁰⁴ På liknande sätt säger sången ”Vad salighet att vara” på albumet från 1973 att människans mål är att i Jesus ”sällskap fara, mot hemmet, himmelen”.²⁰⁵ På *Jag älskar söndagsskolan* från 1978 lyfts liknande beskrivningar och det eviga livet nämns.²⁰⁶ På *Låt mig få höra om Jesus* från 1985 talas om evigt liv i flera sånger, som att få komma ”till staden den evigt

191 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Gud som haver”, ”Se, vilken kärlek!”.

192 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Han är min vän”.

193 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Du finns alltid här hos mig”.

194 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”In my heart”.

195 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Jesus jag tackar dig”.

196 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Du är fin”.

197 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”En underbar dag”.

198 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Jag klättrar upp”.

199 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Störst, bäst och vackrast”.

200 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”För att du finns”.

201 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Idag och för alltid”, ”Starkare än döden”.

202 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Åh, vad jag är glad”.

203 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Jag vill plocka en blomma”.

204 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jesus älskar mig”, ”Tryggare kan ingen vara”, ”Jesu lilla lamm”.

205 Primkören m fl 1973, *Guds nåd*, ”Vad salighet att vara”.

206 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Ty så älskade Gud (Joh 3:16)”, ”Kom låtom oss på barnavis”,

”Känner du herden god”, ”Vi har fått en barnavän”.

klara”.²⁰⁷ På liknande sätt talas det om evigheten på *Den stora stjärnan* från 1985.²⁰⁸ På *Glädjebarn* från 2006 talar flera sånger om att gå till himlens land, att längta till himlen och att ha sitt namn skrivet i himlen.²⁰⁹

Det är intressant att *Allt jag behöver* från 2010 talar mycket lite om människans mål. Himlen nämns endast en gång och då i betydelsen att textens jag kommit från himlen, inte ska dit: ”Jag är ett brev från himlen jag. Till dem som inte känner Gud, får jag gå med ett glädjebud”.²¹⁰ Begreppet ”hem” används i en sång: ”Det kan verka mörkt i mångas hus, då är du ett ljus, och visar vägen hem.”²¹¹ Det är oklart vad detta ”hem” syftar på – en relation till Gud här och nu eller ett evigt hem?

Människans mål nämns mer frekvent igen på de två senaste albumen *Det är på riktigt* och *För att du finns*. Förutom att respektive album har en hel sång som fokuserar på människans mål talas det i andra sånger om att komma till himlen, leva i evighet, att det finns hopp, att bli hämtad av Jesus och vara med honom, något att längta efter.²¹² Notera hur döden beskrivs som att somna och det eviga livet som att vakna upp igen i ”Gud i din famn”.²¹³

Gud i din famn där kan jag vila ut,
när döden kommer och mitt liv är slut.
I ditt beskydd jag somnar tryggt i frid.
Min Jesus hämtar mig, jag vaknar trygg hos dig.

Hur uppfattar ett barn ”sömn” och ”död” utifrån denna text? Skapar det trygghet inför döden eller skräck inför att somna på kvällen?

De två sånger som helt handlar om människans mål ska undersökas lite mer. Den första är ”En underbar dag”.²¹⁴

*Det blir en underbar dag, en gång i himmelen,
då är vi hemma hos Gud vår bästa vän.
Då ska vi sjunga en sång som ingen hört förut,
en sång om Guds stora kärlek, som aldrig tar slut.*

Jag tror himmelen blir det bästa som finns,
det blir bättre än allt som jag på jorden minns.
Det blir en jättestor fest, med den vi älskar mest.
Tänk vilken dag det ska bli!

Det blir en underbar dag...

Jag tror himmelen blir en glädje för mig,
där ska jag aldrig behöva oro mig.
Gud torkar bort varje tår, en evig glädje jag får.
Tänk vilken dag det ska bli!

207 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Se vi gå upp till Jerusalem”.

208 Primkören m fl 1985, *Den stora stjärnan*, ”Ära vare Gud”, ”Evigt skall sången ljuda”.

209 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Sommarlov”, ”Jesus jag funnit”, ”Gläd er! Gläd er! Gläd er!”, ”Alla får va’ barn”.

210 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Det gör ingenting om jag är liten”.

211 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Vägen hem”.

212 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Det är på riktigt”, ”Jesus du är min vän”, ”Jesus lever”, ”Gud i din famn”, ”Ingen annan väg”; Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”För att du finns”, ”Idag och för alltid”, ”Med hela min kropp”, ”Superhjälten”, ”Starkare än döden”.

213 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Gud i din famn”.

214 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”En underbar dag”.

Det blir en underbar dag...

Slutmålet för människans beskrivs här som att människan ska bort från jorden, inte att Jesus ska komma tillbaka hit, och att målet är himlen, och inte en återupprättad jord. Allting är bättre i himlen än på jorden. Oro och tårar är borta och glädjen är evig. Att vara med Gud beskrivs som att vara hemma, det kommer att vara sång och fest.

Den andra sången är ”Så mycket bättre”.²¹⁵

Tänk dig en dag när livet leker. Tänk dig en dag, när allt är perfekt.
Tänk dig en sommardag när solen lyser skön, eller en vinterdag när det gnistrar uti snön.

*Så blir himlen fast mycket mer än du någonsin varit med om.
Så mycket bättre än du tänkt, så mycket bättre än du känt.
Så blir himlen fast mycket mer än du någonsin vågat drömma.
Din tanke kan ej tänka ut ett liv i kärlek utan slut med Gud.*

Tänk dig en dag när vi är hos Jesus. Tänk att få va' i himlen hos Gud.
Det blir en glädjedag, som den bästa dag, både du och jag varit med om i vårt liv.

Även här är fokus på att allt kommer att bli mycket bättre när människan når sitt mål och målet är himlen och att vara med Gud/Jesus. Glädjen och kärleken blir fullständig. Det är så mycket bättre att människan inte ens kan föreställa sig det. Bilderna som används är från naturen, som sommar- och vinterdagar.

En sammanfattning av ursprung och mål ger att skapelsen och människans gudslighet inte nämns särskilt mycket i sångerna. Guds kärlek till människan finns däremot med ända från 1970-talet till idag. Däremot finns det skiftningar i hur denna kärlek beskrivs. I de tidigare albumen och det senaste kopplas kärlek ofta till Jesus försoningsdöd, medan kärleken från Gud oftare omtalas på andra sätt i albumen från 2006, 2010 och 2015. När det gäller människans mål finns det i sångerna på alla albumen, utom *Allt jag behöver*, ett mönster av att människans mål är att lämna jorden, att få vara i gemenskap med Jesus för evigt och att det är i himlen. Det framkommer inte vad himlen består av mer än att det är ett hem, glädje, kärlek och något perfekt. Det framkommer inte om människan uppstår med en ny kropp eller bara är en själ. Det talas heller inte tydligt om Jesus återkomst, om domen eller vad som händer med dem som inte tror på Jesus i evigheten.

3.1.2 Fall och konsekvenser

Har världen och människan ett problem och behövs en lösning? Själva syndafallet tas inte upp i sångtexterna, däremot beskrivs världen och människan på olika sätt som ond, mörk, skadad, syndig och fallen.

En knapp fjärdedel av sångerna tar upp synd, straff, mörker och glömska som ett problem för människan. Procentuellt är det fler sånger som tar upp temat på 1970–1980-talsalbumen än på albumen från 2000-talen.

215 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Så mycket bättre”.

Titelspåret på det äldsta albumet *Jesus älskar mig* talar om ”all min synd” som Jesus kan tvätta bort.²¹⁶ Sista spåret på samma album talar om människan som ”syndig, kall och helt fördärvad”.²¹⁷ Albumet ramas in av att människan är helt fallen och behöver räddas från sin synd.

På albumet från 1973 beskrivs människan som syndare, hon blir friköpt ”sådan jag är” och i sig själv är hon ”syndig och svart”.²¹⁸ I samma sång framkommer det att skapelsen behöver räddning i frasen ”Världen är frälsad från evig nöd”.²¹⁹

Begreppet synd finns med i tre sånger på albumet *Jag älskar söndagsskolan* från 1978.²²⁰ I ”Jag älskar söndagsskolan” vill sångens jag inte förspilla dagen ”i lättja, synd och lek”.²²¹ Detta kan ses som den frälsta människan som fortfarande syndar. Även det sista spåret ”Vi har fått en barnavän” talar om den frälsta människan och hennes förhållande till synd, ”Skulle jag från Jesus då bort på syndens vägar gå?”²²² I ”Gud bevisar sin kärlek till oss (Rom 5:8)” sägs att människan är en syndare som inte kan göra något själv för att ändra på det.²²³

Albumet *Låt mig få höra om Jesus* från 1985 har högst andel sånger som tar upp synden och mörkret.²²⁴ Det kan delvis bero på att albumet är centrerat på Jesu födelse, tjänst, död och uppståndelse och de människor han mötte under sitt liv på jorden. I titelsången ”Låt mig få höra om Jesus” sägs det att ”synderna mina dem bar han, smärtorna tog han på sig”.²²⁵ I ”När juldagsmorgon glimmar” ska människan inte längre spilla sina dagar i synd eftersom Jesus kommit och människan vill ej heller längre bedröva Jesus med synd.²²⁶ I ”Jesus för världen” talas om att bli löst från ”alla djävulens garn”, vilket kan stå för syndens makt och frestelser.²²⁷ Samma sång talar också om att världen behöver räddning.²²⁸ Sista sången på albumet, ”Jesus kom in”, innehåller en bön om att bli renad i sinnet.²²⁹

Sångerna på *Den stora stjärnan* från 1985 talar om vår jord som ”arm” och ”mörk”, men nämner inte synd mer än så. Däremot talas det om en frälsare.²³⁰

Människans problem nämns i lägre grad på de fyra albumen från 2000-talet. Ordet ”synd” nämns inte alls på *Allt jag behöver* och *För att du finns*. På *Glädjebarn* och *Det är på riktigt* nämns synd en gång vardera.²³¹ ”Mörkrets makt” nämns i samma sång som ”synd” på *Det är på riktigt*.²³² Tanken att människan ska ha ett straff som Jesus tar istället finns på *Glädjebarn* och *För att du*

216 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jesus älskar mig”.

217 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jesu lilla lamm”.

218 Primkören m fl 1973, *Guds nåd*, ”Salig för intet, frälst utav nåd”.

219 Primkören m fl 1973, *Guds nåd*, ”Salig för intet, frälst utav nåd”.

220 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Jag älskar söndagsskolan”, ”Gud bevisar sin kärlek (Rom 5:8)”, ”Vi har fått en barnavän”.

221 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Jag älskar söndagsskolan”.

222 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Vi har fått en barnavän”.

223 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Gud bevisar sin kärlek (Rom 5:8)”.

224 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*.

225 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Låt mig få höra om Jesus”.

226 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”När juldagsmorgon glimmar”.

227 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Jesus för världen”.

228 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Jesus för världen”.

229 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Jesus kom in”.

230 Primkören m fl 1985, *Den stora stjärnan*, ”Men himmelen hyllade barnet”, ”Evigt skall sången ljuda”.

231 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jesus jag funnit”; Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Jesus du är min vän”.

232 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Jesus du är min vän”.

finns.²³³ På *Allt jag behöver* beskrivs människans problem inte som synd eller som ett relationsbrott med Gud, utan bara som att människan glömmer bort att Gud är med.²³⁴

Sammanfattningsvis är människan fallen och helt fördärvad, men det är tydligt att ordvalen för att beskriva fallet och dess konsekvenser mildras över tid i albumen. Temat om synd och mörker minskar också.

3.1.3 Upprättelse och helgelse

I analysen av vad som sägs om upprättelse och helgelse tittar jag först på människans räddning – Jesus som frälsare genom sin död på korset, Guds nåd, människans rättfärdiggörelse och dopet. Därefter tar jag upp vad som sägs om livet med Gud, att vara lärjunge, att vara en ny skapelse, att kämpa och att längta.

Det första albumet från 1970 börjar och slutar med sånger som tar upp frälsning. I ”Jesus älskar mig” sägs att barnen hör till Jesus och att han gärna vill frälsa dem. Han ”tog alla min synd och för mig dog” och ”här han mig från synden tvår”.²³⁵ I ”Jesu lilla lamm” sägs att Jesus har ”köpt mig”.²³⁶ Det är tydligt att människan, ja, barnet, behöver räddas av Jesus. Jesus gör detta av kärlek till människan.

På de två sångerna från 1973 talas det om att det är en nåd att känna frälsaren och att människan blivit räddad och förlåten av Jesus utan att förtjäna det. Människans totala fördärv och Guds rättfärdiggörelse är tydlig i orden ”du har köpt mig sådan jag är! Helig, rättfärdig är jag i dig, syndig och svart i mig.”²³⁷ Båda sångerna talar också om vilken stor salighet och lycka det är att vara frälst.²³⁸

På *Jag älskar söndagsskolan* från 1978 berörs Jesus kärlek till och räddning av människan i fem av åtta sånger. Jesus är ”min Frälsare”, han har ”köpt oss fri”, stod i ditt ställe och hans bittra död är en ”kärleks glöd”.²³⁹ Två tonsatta bibelverser, Joh 3:16 och Rom 5:8, talar båda om hur Guds kärlek till syndiga människor får honom att rädda var och en som tror genom Jesus verk.²⁴⁰

Låt mig få höra om Jesus från 1985 är det album som flest gånger nämner orden frälsning och kors i olika former. Det kan bero på albumets berättande karaktär av Jesus liv och tjänst, men frälsningen uttrycks gälla i alla tider och personligt. Titelspåret ”Låt mig få höra om Jesus” har fraser som ”skriv i mitt hjärta” och ”det var för mig, som han dog” och andra sånger talar om att min bästa vän är ”Jesus frälsaren”, ”på korset Han dog för mig”, ”för dina synder och mina” och ”mig att förlösa”.²⁴¹ Frälsningen gällde inte bara människor då utan idag, ”Jesus kan frälsa idag”.²⁴² Flera sånger talar om frihet från fångenskap. ”Låt mig få höra om Jesus” talar om att människan blir befriad ur fångenskap genom Jesus.²⁴³ Sången ”När Jesus kommer” använder uttrycket ”allt blir nytt

233 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jag vill tacka Jesus”; Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Starkare än döden”, ”Du gör mig lycklig”.

234 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Du finns alltid här hos mig”.

235 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jesus älskar mig”.

236 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jesu lilla lamm”.

237 Primkören m fl 1973, *Guds nåd*, ”Salig för intet, frälst utav nåd”.

238 Primkören m fl 1973, *Guds nåd*, ”Salig för intet, frälst utav nåd”, ”Vad salighet att vara”.

239 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Jag älskar söndagsskolan”, ”Kom låtom oss på barnavis”, ”Känner du herden god”.

240 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Ty så älskade Gud (Joh 3:16)”, ”Gud bevisar sin kärlek (Rom 5:8)”.

241 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Låt mig få höra om Jesus”, ”Känner du min bästa vän”, ”Se Guds lamm”, ”Se vi gå upp till Jerusalem”, ”Jesus för världen”.

242 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Jesus kan hjälpa”.

243 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Låt mig få höra om Jesus”.

för frälsad syndaslav” och i ”Kristus lever” uppmanas den vilsekomna själen att inte längre vara en ”världens träl”.²⁴⁴ Det finns en tydlig glädje över Jesus försoningsverk där titelspåret ger den övergripanden tonen på albumet med sin längtan i fraser som ”Låt mig få höra”, ”skriv i mitt hjärta”, ”sjung för mig sången så dyrbar” och ”skönaste sång på vår jord”.²⁴⁵

På *Den stora stjärnan*, också från 1985, nämns frälsaren med fokus på inkarnationen. Det kopplas till idag genom uttryck som ”Än ljuder det himlabudet: En Frälsare är född till vår jord” och ”Skin för de nya släkter: En Frälsare är född”.²⁴⁶

Glädjebarn från 2006 tar upp frälsning och korset i fem av sjutton sånger. I ”Jag vill tacka Jesus” blir det personligt att ”straffet som jag skulle ha bar Jesus till Golgata” och ”han gick i döden för mig”.²⁴⁷ En sång nämner Jesus som ”Frälsaren” i en uppräknning av olika egenskaper han har.²⁴⁸ Två sånger tala om frälsningen som något personligt med uttryck som ”Jesus räddar dig”, ”Tänk att få möta – Frälsaren kär som gjort allt väl för mig”.²⁴⁹ En sång lyfter fram befrielsen och att den som tror på Jesus är barn hos Gud genom att Jesus dog och segrade över ”dödens makt”.²⁵⁰

Dopet nämns inte explicit i någon sång på något album. Den fras som kommer närmast något som jag kan koppla till dopet är på *Glädjebarn* från 2006 i ”Jesus jag funnit” där det står att ”Han som en gång drog mig och till barn upptog mig.”²⁵¹ Det är intressant att sånger sjungna av barn under många år i en rörelse som praktiserar barndop inte nämner det en enda gång. Jag återkommer till det i jämförelsen mellan sångtexterna och en roseniansk-luthersk antropologi.

På *Allt jag behöver* från 2010 nämns korset och Jesus död på två sånger. Den ena gången handlar det om att sångens jag ska vara ett ljus för andra och stå under korset för att andra ska se Jesus.²⁵² Den andra har en refräng som går ”Jesus, jag vill hurra för dig! Waowa. Du som dog och uppstod för mig! Waowa”.²⁵³ Ingen av sångerna talar om vad Jesus död har för betydelse och även om Jesus dog och uppstod ”för mig” finns det inget i texten som talar om varför han behövde göra det. Det är en stor förändring jämfört med tidigare album.

Titelspåret på *Det är på riktigt* från 2015 säger att Jesus har uppstått ur sin grav och att han ”vill va’ din bästa vän”, men det blir inte tydligt hur dessa två hänger ihop med varandra.²⁵⁴ Däremot blir frälsningen och befrielsen tydlig och personlig i ”Jesus du är min vän”.²⁵⁵

Du har dött på korset, segrat över döden, jag räddad är.
Mörkrets makter slog du, mina synder tog du, du är min vän.
Nu är jag rättfärdig, ren i dig jag blivit, tack gode Gud!

244 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”När Jesus kommer”, ”Kristus lever”.

245 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Låt mig få höra om Jesus”.

246 Primkören 1985, *Den stora stjärnan*, ”Men himmelen hyllade barnet”, ”Evigt skall sången ljuda”.

247 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jag vill tacka Jesus”.

248 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Rikare än den rikaste”.

249 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jesus älskar mig”, ”Jesus jag funnit”.

250 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Alla får va’ barn”.

251 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jesus jag funnit”.

252 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Det gör ingenting om jag är liten”.

253 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Jesus du är bäst”.

254 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Det är på riktigt”.

255 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Jesus du är min vän”.

I ”Frukta inte” finns också befrielsen med i orden ”jag har förlöslat dig”.²⁵⁶ Jesus som enda vägen till Gud är temat i ”Ingen annan väg”, även om det inte förklaras på vilket sätt Jesus är enda vägen.²⁵⁷

På det senaste albumet *För att du finns* från 2018 nämns frälsningen och korset på olika sätt på ungefär hälften av sångerna. Titelspåret är uppbyggt som en trosbekännelse där det sägs i andra versen att ”Jesus kom med frälsning till vår jord. Gud du dog för oss och uppstod igen.”²⁵⁸ Det finns både det allmängiltiga för alla människor och det personliga för mig. På samma sätt är det i ”Idag och för alltid”.²⁵⁹

Jesus dog på ett kors för mig. Han dog utav kärlek till oss.
Han uppstod igen och nu är han min vän för alltid.

En tredje sång som tar upp Jesus död är ”Superhjälten” där det sägs att ”Du gav ditt eget liv på korset, så att vårt liv för evigt ej tar slut”.²⁶⁰ Sången ”Starkare än döden” får med att Gud vunnit över all ondska, att Jesus dog, tog dödsstraffet och är starkare än döden.²⁶¹ En sång talar om att riktig lycka bara finns hos Gud och att Jesus ”tog straffet, som jag skulle ha”.²⁶² En annan sång tar upp människans strävan och att ”bara Gud kan släcka den törst du känner. Bli hans vän”.²⁶³

Vad sägs i sångerna om livet med Gud, att vara lärjunge, att vara en ny skapelse, att kämpa och att längta? Trygghet – att Gud har omsorg om oss, går med oss, alltid finns där i våra liv – är ett återkommande tema på alla album. Likaså finns temat glädje uttryckt på alla album i ord som ”salig”, ”lycklig”, ”glad”, ”underbar”, ”hurra”. Dessa två teman finns på närmare hälften av sångerna. Broderskap och vänskap till Jesus finns med på alla album, men inte lika frekvent som trygghet och glädje.

Tryggheten blir tydlig på *Jesus älskar mig* från 1970 i psalmen ”Tryggare kan ingen vara” som är präglad just av att den som tillhör Gud är fullständigt trygg – inget kan skilja barnaskaran från Gud och han ger vad varje barn behöver.²⁶⁴ Samma tema finns i ”Jesu lilla lamm” som talar om att jag är Jesu egendom och ögonsten, att han bär mig vid sitt hjärta och att ingen får röra dem som tillhör Jesus.²⁶⁵

Samma tema kring att den som tillhör Jesus inte kan ryckas ifrån honom finns i ”Vad salighet att vara” på albumet *Guds nåd* från 1973.²⁶⁶

Albumet *Jag älskar söndagsskolan* från 1978 har trygghetstemat på två sånger, där temat om en herde som äger och bär fåren kommer upp i båda.²⁶⁷

På *Låt mig få höra om Jesus* från 1985 tas trygghet och omsorg upp i tre sånger. Två av sångtexterna handlar om bibelberättelser där Jesus visar omsorg om människan och den tredje är ”Jesus för världen” där tillhörighet tas upp som att sångens subjekt vill bli ”hans egen” för evigt.²⁶⁸

256 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Frukta inte”.

257 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Ingen annan väg”.

258 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”För att du finns”.

259 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Idag och för alltid”.

260 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Superhjälten”.

261 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Starkare än döden”.

262 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Du gör mig lycklig”.

263 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Glöm inte bort vad som är viktigt”.

264 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Tryggare kan ingen vara”.

265 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jesu lilla lamm”.

266 Primkören m fl 1973, *Guds nåd*, ”Vad salighet att vara”.

267 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Känner du herden god”, ”Vi har fått en barnavän”.

268 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Fem bröd och två fiskar”, ”Sykarsbrunnen”, ”Jesus för världen”.

Tryggheten finns inte alls med i texterna på *Den stora stjärnan* från 1985. Albumet fokuserar på att berätta julevangeliet och frälsningen som kommit till jorden. Det personliga tilltalet är svagare, medan det förkunnande budskapet är starkare.

Förekomsten av trygghetstemat är högre på albumen från 2000-talet än de tidigare. På *Glädjebarn* från 2006 beskrivs att Gud hör, ser och förstår, ibland kopplat till att Jesus själv upplevt allt det som sångens jag upplever.²⁶⁹ Tryggheten tas upp kopplat till frälsning genom vad Jesus har gjort med ord som ”Nu kan jag vara trygg korset blev lagt på hans rygg. Straffet som jag skulle ha, bar Jesus till Golgata.”²⁷⁰ Jesus bryr sig om alla barn.²⁷¹ Gud har allt i sina händer och har omsorg om de små.²⁷² Jesus finns alltid vid min sida och Gud förblir vår far oavsett om livet är lyckligt eller inte.²⁷³

Mest frekvent är trygghetstemat på albumet *Allt jag behöver* där temat dyker upp i två tredjedelar av sångerna. I ”Hos dej” är det underförstått att sångens ”du” är Gud/Jesus och sångens subjekt får vara ”precis som den som jag är” hos honom. I hans famn får hela Guds barnaskara plats oavsett var de bor.²⁷⁴ Att Gud är med hela tiden är temat i sångerna ”Skuggan min”, ”Du finns alltid här hos mig” och ”Allt jag behöver” där den senare sången dessutom lyfter fram att sångens du (underförstått Gud/Jesus) ger allt som sångens jag behöver.²⁷⁵ I nästa spår ”Det gör ingenting om jag är liten” framhålls att sångens jag kan klara vad som helst för att Jesus är med.²⁷⁶ Trygghet tas upp som att känna Jesus i hjärtat i ”In my heart” och i ”Jag undrar hur änglarna ser ut” tas trygghet upp i form av änglars skydd.²⁷⁷ Trygghet i form av Guds/Jesus händer finns på de två sista spåren.²⁷⁸

På albumet *Det är på riktigt* gestaltas tryggheten genom att Jesus står vid min sida alla dagar, han är herden som skyddar och bär, han är med var jag än är, Gud håller mig i handen, Jesus räcker till för alla, hans famn och närhet ger trygghet, skydd och vila.²⁷⁹

Albumet *För att du finns* tar upp trygghet genom att tala om att Gud bryr sig om mig, att Jesus ger allt människan behöver, att Jesus bär och skyddar som en kycklingmamma och att du aldrig är ensam.²⁸⁰ Att vara nära Gud ger lycka.²⁸¹

Lycka kan på albumen uttrycks dels som en glädje över att tillhöra Gud, men också som en kontrast mellan nöd och lycka som kan möta människan i kampen i det här livet. Exempel på detta är på *Jesus älskar mig* från 1970 där sångens jag är lycklig när Anden har sitt tempel i människan och för att ”Jesus är min bästa vän” i två sånger och i ”Tryggare kan ingen vara” ställs nöd och lycka mot varandra, där inget kan rycka människan ur Guds hand.²⁸² Glädjen i sångerna på *Guds nåd* från 1973 kan sammanfattas med frasen ”Det är min enda lycka att höra honom till. Må sedan

269 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Sommarlov”, ”Jesus – min bror”, ”Rikare än den rikaste”, ”Han är min vän”.

270 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jag vill tacka Jesus”.

271 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jesus älskar mig”.

272 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”I Guds hand”.

273 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Sommarlov”, ”Jesus jag funnit”, ”Gud som haver”.

274 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Hos dej”.

275 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Skuggan min”, ”Du finns alltid här hos mig”, ”Allt jag behöver”.

276 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Det gör ingenting om jag är liten”.

277 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”In my heart”, ”Jag undrar hur änglarna ser ut”.

278 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Vägen hem”, ”Jesus jag tackar dig”.

279 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Alla dagar”, ”Herren är min herde”, ”Jesus du är min vän”, ”Frukta inte”, ”Jesus lever”, ”Jag klättrar upp”, ”Gud i din famn”, ”När jag lägger mig om kvällen”.

280 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Åh, vad jag är glad”, ”Jag vill plocka en blomma”, ”Superhjälten”, ”Gud i dina starka armar”, ”Du är aldrig ensam”, ”Godnattsång”.

281 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Åh, vad jag är glad”, ”Du gör mig lycklig”, ”Godnattsång”.

282 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jag är ej för liten”, ”Jag är lycklig”, ”Tryggare kan ingen vara”.

världen tycka och mena vad den vill!”²⁸³ På *Jag älskar söndagsskolan* från 1978 präglas glädjen av att ha blivit friköpt och att ha himlen som mål.²⁸⁴ På båda albumen från 1985 betonas glädjen i att få höra om Jesus och det stora att han kommit för att frälsa världen. *Låt mig få höra om Jesus* har ett starkare personligt drag än *Den stora stjärnan*.²⁸⁵

Det album som har mest fokus på glädje är *Glädjebarn* från 2006, vilket redan albumets titel indikerar. Det är glada barn, glädje i jämförelse med att allt i livet inte är bra, glädje över att ha fått evigt liv genom Jesus, glädje över Jesus omsorg, glädje av att växa i tron.²⁸⁶

Även *Allt jag behöver* från 2010 präglas av mycket glädje. Glädjen uttrycks här som tacksamhet till Gud för att tillhöra honom, att han är nära och att man får vara som man är. Det talas om att budskapet om Gud är glatt och att Jesus är bäst.²⁸⁷

På båda de senaste albumen förekommer begrepp som handlar om glädje mindre ofta än på albumen precis innan, däremot uppfattar jag helheten i albumen som glädjefulla. Det går inte att komma åt allt som en text säger bara genom att söka efter vissa ord. När glädje ändå nämns handlar det om tacksamhet över räddningen genom Jesus död och uppståndelse, glädje över att tro på och vara Jesus vän, om glädjen som väntar i himlen och glädjen i att lovsjunga med hela kroppen.²⁸⁸

Relationen med Jesus beskrivs i personliga termer av vänskap och broderskap på nästa alla album. Det första albumet från 1970 har med vänskapsbegreppet två gånger, en gång i relation till Gud i ”han vår vän för andra vänner”²⁸⁹ och en där sångens jag är lycklig för att ”Jesus är min bästa vän”.²⁹⁰

På *Guds nåd* från 1973 talas det i ”Vad salighet att vara” om att det är saligt att vara Jesu vän och att ”ingen kan mig rycka från denne trogne vän”. Vänskapen mellan människan och Jesus har uppstått genom att Jesus har friköpt, vunnit och dragit människan till sig.²⁹¹ En vanlig biblisk bild, men kanske lite ovanligare i barnsammanhang är bilden av brudgum och brud som finns med i samma sång: ”Tack, då min Jesu, brudgum så kär, att du har köpt mig sådan jag är”.²⁹²

På albumet *Jag älskar söndagsskolan* från 1978 talas det i titelspåret om Jesus som ”min bästa vän” och i det sista spåret om Jesus som en barnvän som Gud har gett oss.²⁹³

Jesus som vännen vars frälsning människan behöver finns med som bästa vännen, barnvännen och de armas vän på *Låt mig få höra om Jesus* från 1985.²⁹⁴ På *Den stora stjärnan* från samma år finns det inte med.

283 Primkören m fl 1973, *Guds nåd*, ”Vad salighet att vara”.

284 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Kom låtom oss på barnavis”, ”Söken först Guds rike”, ”Vi har fått en barnvän”.

285 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, Primkören m fl 1985, *Den stora stjärnan*.

286 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Glädjebarn”, ”Sommarlov”, ”Jag vill tacka Jesus”, ”Jesus – min bror”, ”Rikare än den rikaste”, ”Jesus jag funnit”, ”Guds som haver”, ”Gläd er! Gläd er! Gläd er!”, ”Jag vill följa”, ”Han är min vän”.

287 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Vi är barn och vi är här”, ”Hos dej”, ”Skuggan min”, ”Det gör ingenting om jag är liten”, ”Jesus är bäst”, ”Du finns alltid här hos mig”, ”Jesus jag tackar dig”.

288 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Jesus du är min vän”, ”En underbar dag”, ”Jesus lever”; Primkören 2018, *För att du finns*, ”Åh, vad jag är glad”, ”Glöm inte bort vad som är viktigt”, ”Med hela min kropp”, ”Du gör mig lycklig”, ”Så mycket bättre”, ”Godnattsång”.

289 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Tryggare kan ingen vara”.

290 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jag är lycklig”.

291 Primkören m fl 1973, *Guds nåd*, ”Vad salighet att vara”.

292 Primkören m fl 1973, *Guds nåd*, ”Salig för intet, frälst utav nåd”.

293 Primkören, 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Jag älskar söndagsskolan”, ”Vi har fått en barnvän”.

294 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Känner du min bästa vän”, ”När juldagsmorgon glimmar”, ”Kristus lever”.

På *Glädjebarn* från 2006 är Jesus barnens bästa vän och i en sång som räknar upp många egenskaper hos Jesus finns ”vän” med.²⁹⁵ Jesus som bror finns inte med på de tidiga albumen från 1970–1980-talen, men dyker upp första gången på *Glädjebarn*. Där heter en av sångerna ”Jesus – min bror” och refrängen upprepar flera gånger ”du är min bror”.²⁹⁶ I låten ”I Guds hand” sägs det att det är en största gåvan av alla att få kalla Jesus storebror.²⁹⁷

På *Allt jag behöver* från 2010 förekommer ordet ”bror” inte alls och ordet ”vän” endast en gång i frasen ”Skuggan är en trofast vän”, vilket i överförd betydelse handlar om Gud. Det är intressant att det albumet använder begreppen vänskap och broderskap så lite med tanke på albumets fokus på att livet med Gud är här och nu, att Jesus tycker att barn är bra, att Jesus alltid bryr sig och finns med i alla livets skiften. Vilka begrepp som används för att beskriva relationen med Jesus kan bero på textförfattarens bakgrund.

På *Det är på riktigt* från 2015 omtalas Jesus eller Gud som min eller din ”bästa vän” på fyra sånger.²⁹⁸ Jesus som bror finns med i en sång: ”Jag är liten, Jesus är stor. Han är ändå min bror.”²⁹⁹ På *För att du finns* från 2018 nämns inte bara Jesus utan även den helige Ande som vän.³⁰⁰ Att bli Guds vän och att vara Jesu vän gör människan glad: ”ja, riktigt lycklig är bara den, som är vän till Gud i himmelen”.³⁰¹ Sången ”Idag och för alltid” tar upp att Jesus är ”min vän för alltid” genom att han dog för oss.³⁰² Livet blir också mer lätt om människan har Jesus som vän.³⁰³ I ”Starkare än döden” omnämns Gud som den bästa vännen, men Jesus omtalas också som ”storebror”.³⁰⁴

Begreppet helgelse används inte i några sånger, men temat kring att växa, lyda och att detta livet är en kamp finns i sångerna. Det första albumet från 1970 talar i ”Tryggare kan ingen vara” om att Guds barn har bekymmer och att det finns fiender, men att Gud bevarar sina barn.³⁰⁵ Barnet ska vandra i buden, låta Anden bo i hjärtat, lyda mor och far och vara ett vittne i ”Jag är ej för liten”.³⁰⁶ På liknande sätt uppmanas människan till att läsa sin Bibel och be varje dag i ”Jag är lycklig”.³⁰⁷

Albumet *Jag älskar söndagsskolan* från 1978 börjar med fokus på att villigt skynda till söndagsskolan där barnen ska ”sjunga och lära med all flit” och dagen ska inte spillas i ”lättja, synd och lek” och den onda världen ska barnet ta avstånd från.³⁰⁸ Även ”Kom låtom oss på barnavis” har fokus på att sång ingår i livet som lärjunge.³⁰⁹ Brådskan att göra Jesus vilja återkommer i ”Känner du herden god”.³¹⁰ I albumets sista låt finns spänningen mellan att människan kan gå bort på ”syndens vägar” och att livet innebär faror och mörker, och att Gud bevarar människan.³¹¹

295 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Sommarlov”, ”Rikare än den rikaste”.

296 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jesus – min bror”.

297 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”I Guds hand”.

298 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Alla dagar”, ”Det är på riktigt”, ”Jesus du är min vän”, ”En underbar dag”

299 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Jesus lever”.

300 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”För att du finns”.

301 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Åh, vad jag är glad”, ”Glöm inte bort det vad som är viktigt”, ”Du gör mig lycklig”.

302 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Idag och för alltid”.

303 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Superhjälten”.

304 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Starkare än döden”.

305 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Tryggare kan ingen vara”.

306 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jag är ej för liten”.

307 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jag är lycklig”.

308 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Jag älskar söndagsskolan”.

309 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Kom låtom oss på barnavis”.

310 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Känner du herden god”.

311 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Vi har fått en barnavän”.

På *Låt mig få höra om Jesus* från 1985 nämns att inte bedröva Jesus med synder igen, att Jesus kan hjälpa oss idag och ge mer än vi behöver, att gå med i Jesus lidande, offra sig och förvänta sig mörker i livet, men att komma ihåg att Jesus segrat och ger styrka.³¹² Helgelsen är inte i fokus på albumen *Guds nåd* och *Den stora stjärnan*.

På titelspåret ”Glädjebarn” från 2006 sägs att livet blir glädjefullt om vi låter oss fyllas med kärlek, samtidigt som andra sånger är tydliga med att livet innehåller både gråt och skratt, lycka och olycka och att Jesus är med mig.³¹³ Dubbelheten i helgelsen – att det är Guds verk, men att människan samtidigt har en ny vilja och gör saker själv finns med i helheten på albumet. Det talas om att växa ”under nådens paraply” och att Jesus vill ha hjälp av alla barn.³¹⁴ Ett liv styrt av människor handlar om prestation, medan ett liv med Gud handlar om nåd och barmhärtighet.³¹⁵ Människan kan komma nära Jesus genom bön, bibelläsning, nattvard, gemenskap, tro och den helige Ande.³¹⁶ Människan ska följa och lyda Jesus varje dag för att växa.³¹⁷

Sången ”Jag är ej för liten” på första albumet och ”Jag vill följa” på *Glädjebarn* är de enda två av alla 89 sångerna i analysen som använder ordet ”lyda”. I första fallet handlar det om att lyda mor och far, i det andra Jesus Kristus.³¹⁸

På albumet från 2010 finns flera texter som tar upp att det är svårt att vara människa – det kan handla om ensamhet, besvikelse, sorg, att vara för liten, vilshenhet, mörker, att inte förstå, bra och dåliga dagar.³¹⁹ Även som liten kan barnet ”bli en gren med frukter på” och har ett uppdrag att visa andra på Jesus.³²⁰ Bön fungerar och Gud är med varje dag.³²¹

Liknande är det på *Det är på riktigt* från 2015. Första låten ”Alla dagar” visar på att människan kan vittna med orden ”Jag ska berätta för dig, att Jesus är kompis med mig”. Den och andra texter säger också att Jesus är med alla dagar och att han har en plan och ”vet varje steg jag tar”.³²² Att livet innehåller faror och ondska finns med i ”Herren är min herde” och ”Frukta inte”. Den senare talar om hur bön hjälper mot ondska och sorg.³²³ Jesus hjälper oss varje dag och han gör så att vi har något att hoppas på.³²⁴ Det finns bara en väg till Gud och ”den vägen vill jag vandra varje dag”.³²⁵ Människans egen strävan kontrasteras med Guds kärlek och att människan måste leva i den kärleken.³²⁶ Ett behov av vila och att lämna allt till Jesus finns i ”Gud i din famn” och ”När jag lägger mig om kvällen”.³²⁷

På titelspåret på albumet från 2018 finns den helige Ande med för att hjälpa människan att tro och lita på Jesus i livet.³²⁸ Människan kan lätt glömma bort det viktiga i livet, men Gud ger det vi

312 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”När juldagsmorgon glimmar”, ”Jesus kan hjälpa”, ”Fem bröd och två fiskar”, ”Se vi gå upp till Jerusalem”, ”Jesus för världen”, ”Kristus lever”, ”Jesus kom in”.

313 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Glädjebarn”, ”Sommarlov”, ”Jesus – min bror”, ”Guds som haver”, ”Han är min vän”.

314 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Nådens paraply”, ”Jesus älskar mig”.

315 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Lön efter prestation”.

316 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jag vill bli nära”, ”I Guds hand”, ”Jag vill följa”.

317 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jag vill följa”.

318 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jag är ej för liten”, Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jag vill följa”.

319 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Hos dej”, ”Allt jag behöver”, ”Vägen hem”.

320 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Det gör ingenting om jag är liten”, ”Det lilla ljus jag har”.

321 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Du finns alltid här hos mig”.

322 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Alla dagar”, ”Herren är min herde”, ”Jesus du är min vän”.

323 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Herren är min herde”, ”Frukta inte”.

324 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Jesus lever”.

325 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Ingen annan väg”.

326 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Störst, bäst och vackrast”.

327 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Gud i din famn”, ”När jag lägger mig om kvällen.”

328 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”För att du finns”.

behöver.³²⁹ Lyckan kommer och går genom livet.³³⁰ Människan kan lovsjunga och tjäna Gud med hela sin varelse.³³¹ Människans behov av vila finns med i ”I dina starka armar”.³³² Det talas om att leva efter Guds ord och att låta det bli ”mål och mening i, inte bara teori” och att människan behöver Jesus hjälp med det.³³³ Motstånd och mörker, och även lite tvivel finns med i ”Du är aldrig ensam” och ”Godnattsång” och livet beskrivs som skrämmande, men Jesus är stark och pålitlig.³³⁴

En sammanfattning av vad som sägs om människans upprättelse och helgelse är att människans totala synd och behov av frälsning finns i alla album, med undantaget att temat är otydligt på *Allt jag behöver* från 2010. Upprättelsen sker av kärlek från Gud genom Jesus död och uppståndelse. Synd och frälsning uttrycks i personliga termer. Begreppen förändras genom åren och är inte lika konkreta och totala på de senare albumen. Trygghet och glädje är centrala teman på alla album. Relationen med Jesus uttrycks i vänskapstermer på de flesta albumen och broderskap dyker upp på 2000-talet. Helgelsen finns tydligast med som uppmaningar i hur människan ska leva i de tidiga albumen, men finns även med senare. Livet här och nu är både mörker och ljus och Gud finns med hela tiden.

3.1.4 Barnsyn

Att barnkörverksamheten alls startade 1967 är i sig ett tecken på att barn och sång anses viktiga och bör prioriteras. Frågan är vad sångtexterna genom åren har förmedlat teologiskt om barn? Betoningen som finns på alla album att barn är älskade och kan vara trygga hos Jesus visar på att barn är värdefulla och kan ha en relation med Jesus. Vad sägs mer om barn?

På albumet *Jesus älskar mig* från 1970 är fyra av fem sånger skrivna i jagform och det är tydligt att subjektet i sångerna är barn. Redan första raden i sångerna anger tonen: ”Jesus älskar mig jag vet, ty min Bibel säger det”, ”Jag är ej för liten att bli barn hos Gud”, ”Jag är lycklig” och ”Jesu lilla lamm jag är”. Sångernas barn är älskade och lyckliga, räddade från sitt syndafördärv och tillhör Gud, har den helige Ande, ska lyda och vandra i buden, kan vittna och har himlen som mål.³³⁵ Ett par exempel på att barn är helt fördärvade av synden, men älskade och räddade genom Jesus finns i titelspåret:³³⁶

Jesus älskar mig jag vet, ty min Bibel säger det
Barnen höra honom till, han dem gärna frälsa vill
Ja, Jesus älskar, ja, Jesus älskar
Ja, mig han älskar, ty Bibeln säger så

Jesus älskar mig han tog all min synd och för mig dog
Här han mig från synden tvår och till slut jag himlen når
Ja, Jesus älskar, ja, Jesus älskar
Ja, mig han älskar, ty Bibeln säger så

I första versen talas det om att barnen hör till Jesus, samtidigt som Jesus vill frälsa barnen, vilket betyder att barn har något att räddas från. I andra versen framkommer det att barnet har en synd och

329 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Glöm inte bort vad som är viktig”, ”Jag vill plocka en blomma”.

330 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Du gör mig lycklig”.

331 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Med hela min kropp”.

332 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”I dina starka armar”.

333 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Låt det gå till hjärtat”.

334 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Du är aldrig ensam”, ”Godnattsång”, ”Starkare än döden”.

335 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jesus älskar mig”, ”Jag är ej för liten”, ”Jag är lycklig”, ”Jesu lilla lamm”.

336 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jesus älskar mig”.

att Jesus dog för kunna tvätta bort den från barnet. Det blir otydligt om synden tvättas bort en gång eller om det är en pågående process, men detta stämmer väl med en luthersk teologi *simul justus et peccator*.

Den sång på albumet från 1970 som inte har jagform är ”Tryggare kan ingen vara”. Den är berättande i sin karaktär, men Herren omtalas som ”vår vän”, han föder och gläder oss och i en vers tilltalas barnaskaran: ”Gläd dig då, du lilla skara”.³³⁷ Psalmerna är idag en av de mest populära psalmerna vid dop och betraktas som en barnpsalm.³³⁸ Intressant nog skrevs psalmen från början inte för barn, utan texten förändrades med Lina Sandell Bergs tillstånd så att barnbegreppen kom in.³³⁹

Det två sångerna på albumet *Guds nåd* från 1973 talar inte om barn, men de är i jagform och talar om att sångens jag är helt fördärvad i sig själv, men räddad av nåd genom Jesus försoningsdöd och nu fullständigt trygg hos Jesus. Detta skapar en stor lycka hos sångens jag.³⁴⁰

Nästa album, *Jag älskar söndagsskolan* från 1978, har ”jag” eller ”vi” som subjekt i fem av åtta sånger och två är skrivna i du/ni-form. Sångernas subjekt är på hälften av sångerna tydligt barn, som i ”Jag älskar söndagsskolan” där det är underförstått att det är barn som går till söndagsskolan, eller i ”Känner du herden god, som gav sitt dyra blod, som i ditt ställe stod, du lilla barn?”.³⁴¹ I en del fall, på detta och andra album, kan ”barn” användas i symbolisk mening i att vara ”Guds barn”, men när texterna innehåller uttryck som ”du lilla barn” och ”tog de små i famn” blir det tydligt att texten syftar på konkreta barn.³⁴² Titelspåret sätter tonen av att barn är villiga att lära, ska sjunga och inte slösa bort tiden på ”lättja, synd och lek”.³⁴³ Idag sticker det i ögonen att lek kopplas samman med synd, men nästa rad om att sky ”den onda världen och falska vänners svek” är mer förståelig. Användningen av syndabegreppet i den här sången verkar syfta på när barnet redan har blivit räddad av Jesus och sedan ska välja bort det onda och göra det goda (helgelse). Sista spåret ”Vi har fått en barnavän” har fokus på att himmelriket tillhör barnen. Textens ”vi” är en grupp barn och de tillhör redan Jesus. I den här texten framkommer det inte om barnen behöver bli räddade av Jesus. Det sjungs att ”han dem upp i famnen tog och till älskat hjärta slöt han dem så ömt” men det betyder inte nödvändigtvis en frälsning.³⁴⁴ Däremot kan barnet lämna Jesus och ”bort på syndens vägar gå”, men det vill inte barnet.³⁴⁵ Helheten på albumet talar ändå om att barn behöver frälsning.

Betoningen på sång och att barn ska prisas Gud för frälsningen finns med i flera sånger.³⁴⁶ Albumet är tydligt med att barn är älskade och tillhör Gud, utifrån att Jesus friköpt dem genom sin död.³⁴⁷ Livet kan vara mörkt, men barnen ska göra Guds vilja och målet är himlens land.³⁴⁸ Det vore

337 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Tryggare kan ingen vara”.

338 Wigorts Yngvesson 2019, s 166; Harling 2003, s 100–101.

339 Harling 2003, s 100.

340 Primkören m fl 1973, *Guds nåd*, ”Salig för intet, frälst utav nåd”, ”Vad salighet att vara”.

341 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Jag älskar söndagsskolan”, ”Känner du herden god”.

342 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Känner du herden god”.

343 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Jag älskar söndagsskolan”.

344 Primkören, 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Vi har fått en barnavän”.

345 Primkören, 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Vi har fått en barnavän”.

346 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Jag älskar söndagsskolan”, ”Kom låtom oss på barnavis”, ”Vi har fått en barnavän”.

347 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Ty så älskade Gud (Joh 3:16)”, ”Gud bevisar sin kärlek (Rom 5:8)”, ”Kom låtom oss på barnavis”, ”Känner du herden god”.

348 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Känner du herden god”, ”Vi har fått en barnavän”.

intressant att veta hur barn uppfattar ett uttryck som ”Det är inte jag som lever, ty Jesus lever i mig”.³⁴⁹ Är det något ett barn kan ta till sig? Vad innebär det att jag är död men Jesus lever?

På *Låt mig få höra om Jesus* från 1985 finns barn inte med i texterna särskilt mycket. Albumet berättar om Jesus tjänst och i ”Fem bröd och två fiskar” finns ett barn med: ”Liten pilt bär fram förrådet: fiskar två och bröden fem”.³⁵⁰ ”När juldagsmorgon glimmar” talar om ”min barndomsdagar” och ”Jesus för världen” talar om barn i symbolisk betydelse: ”Tag mig då, Herre, upp till ditt barn”.³⁵¹ Lina Sandell Berg skrev denna psalm som en barnpsalm, men idag räknas den inte som det.³⁵² Titelspåret på albumet slår an en personlig ton om att barn längtar efter att höra och vittna om Jesus, att sången om honom är underbar och att frälsning behövs för varje människa, även barn.³⁵³ Jesus offrades för världens skuld, ”för dina synder och mina”.³⁵⁴ Sista sången ”Jesus kom in” är en överlåtelsebön som i albumets anda även gäller för barn.³⁵⁵

På *Den stora stjärnan* från 1985 medverkar Primkören på tre sånger. De talar inte alls om barn, förutom om Jesusbarnet. Fokus ligger på lovsång och att hylla frälsaren som är född. Många av de övriga sångerna på albumet är mer berättande. Det kan säga något om albumets barnsyn att barnkören är med just på de tydligt lovsjungande sångerna. Att sjunga om evangeliet är viktigt.

På *Glädjebarn* från 2006 är tolv av sjutton sånger skrivna i jag/vi-form. Tre har Gud som subjekt och två är mer berättande eller uppmanande. Ordet ”barn” förekommer i ungefär hälften av sångerna, dels i konkret betydelse, som ”Vi är barn fulla av glädje” och ”Alla barnen bryr sig Jesus om” och dels i symbolisk betydelse, som ”jag är barn i hans rike” och ”när vi får kallas hans barn”.³⁵⁶ Albumet präglas av att barn ska vara glada och föra glädjen vidare. Glädjen grundas i en stor trygghet att Gud älskar barnet och har räddat det från synd och straff genom Jesus död. Albumet förmedlar också att barn möter svårigheter med rader som ”i både gråt och skratt”, ”Jesus, du känner min gråt”, ”Lyckan kommer lyckan går” och ”När jag känner mig ensam så finns han där hos mig”.³⁵⁷ Barn kan växa i lärjungaskap genom att be, läsa Bibeln, tro och genom den helige Ande.³⁵⁸ Det uttrycks en glädje i att följa och lyda: ”Jag vill följa, jag vill lyda, Jesus Kristus varje dag”.³⁵⁹ Barn kan tjäna andra: ”Hjälp från alla barn vill Jesus ha”.³⁶⁰ Barnet längtar till himlen.³⁶¹

På *Allt jag behöver* från 2010 är ”jag” eller ”vi” subjekt i alla sånger. Gud tilltalas i en del sånger, och någon sång riktar sig till åhörarna. Albumet har ett tydligt fokus på barn med fraser som ”Vi är barn och vi är här”, ”Du säger aldrig jag är för liten tack att du lyssnar på mig” och ”Nu ber jag dig min far, att ta alla barn i din famn”.³⁶² Barnen har en självklar plats och det ligger mer betoning på att vuxna ska lära sig av barnen, än att barnen ska lära sig av vuxna i fraser som ”Hör på oss, ja lyssna och lär”, ”ingen ska få bestämma få oss att känna att inte vi räcker till” och ”Om

349 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Det är inte jag som lever (Gal 2:19–20)”.

350 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Fem bröd och två fiskar”.

351 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”När juldagsmorgon glimmar”, ”Jesus för världen”.

352 Harling 2003, s 50.

353 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Låt mig få höra om Jesus”.

354 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Se vi gå upp till Jerusalem”.

355 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Jesus kom in”.

356 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Glädjebarn”, ”Jesus älskar mig”, ”Rikare än den rikaste”, ”Se. Vilken kärlek!”.

357 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Sommarlov”, ”Jesus – min bror”, ”Guds som haver”, ”Han är min vän”.

358 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Nådens paraply”, ”Jag vill bli nära”, ”Jag vill följa”.

359 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jag vill följa”.

360 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jesus älskar mig”.

361 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jesus jag funnit”, ”Alla får va' barn”.

362 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Vi är barn och vi är här”, ”Hos dej”, ”Vägen hem”.

jag fick bestämma för en dag, skulle det se annorlunda ut”.³⁶³ Sångerna visar på en tacksamhet från barnen till Jesus över att han alltid finns där, ger trygghet och ger allt som barnet behöver. Det är otydligt om barn tillhör Gud från början eller om de behöver frälsning. En sång säger att Jesus ”dog och uppstod för mig”, men det talas aldrig om att barnen är syndigt och fördärvat.³⁶⁴ Albumet får ett fokus på människan och att Gud ska bekräfta henne, snarare än på Gud och hans försoningsverk.

De flesta sångerna på *Det är på riktigt* från 2015 är skrivna i jag/vi-form. Flera av dessa är böner riktade till Gud. Det finns annars en variation av att tilltala åhörarna, berättande texter, att Gud talar till ett ”du” och att Gud är subjekt. Begreppet ”barn” förekommer inte explicit på albumet överhuvudtaget, vilket är intressant. Det är barn som sjunger, så det är rimligt att tänka att innehållet i texterna gäller barn. Samtidigt skapas en allmängiltighet i texterna som gör att vuxna kan sjunga dem utan att uppleva att de sjunger en barnsång. På tidigare album har Primkören sjungit flera sånger som från början inte varit tänkta för barn, och som varit allmängiltiga. På albumet *Det är på riktigt* och även på *För att du finns* är sångerna skrivna till Primkören, alltså till barn, men ändå allmängiltiga.

Sångerna på *Det är på riktigt* beskriver att barn kan vittna och sjunga om Jesus. Sanning och Jesus som enda vägen till Gud är viktigt.³⁶⁵ Barn behöver frälsning från synden: ”Du har dött på korset, segrat över döden, jag räddad är. Mörkrets makter slog du, mina synder tog du, du är min vän”.³⁶⁶ Barnet är tryggt, behöver inte vara rädd och kan vila i Guds famn.³⁶⁷ Målet för barnet är himlen.³⁶⁸

På det senaste albumet *För att du finns* från 2018 är de flesta sångerna skrivna i jag/vi-form, men det finns tilltal till åhöraren, böner till Gud, berättande texter och en sång där Gud talar till jaget. Begreppet barn nämns en gång i konkret betydelse: ”Gud finns du där och ser till varje barn som till dig ber?” och en gång i symbolisk betydelse: ”Det är skönt att vara barn till Gud”.³⁶⁹ I övrigt nämns inte barn, så även här finns en allmängiltighet i sångerna. Kanske är det en anledning till att ett par av sångerna kommit med i ELM:s nya sångbok *Lova Herren*.³⁷⁰ Det finns ett fokus på trygghet hos Gud och den är möjlig genom att ”Jesus dog på ett kors för mig. Han dog utav kärlek till oss. Han uppstod igen och nu är han min vän för alltid.”³⁷¹ Barnet behöver alltså räddning.³⁷² Det eviga livet finns med i flera sånger och barnets mål är himlen.³⁷³ Livet här och nu är inte bara enkelt för barn utan de behöver hjälp av Jesus för att leva som han levde.³⁷⁴ Avguderi lyfts som tema i ”Glöm inte bort vad som är viktigt”, men också livet som en lovsång på många olika områden.³⁷⁵ Barns rädslor som ensamhet, att bli sårad och inte förstådd, tas upp och Guds tröstar barnet med.³⁷⁶

Var inte rädd. Jag går vid din sida.

363 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Vi är barn och vi är här”, ”Åceyå”, ”Vägen hem”.

364 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Jesus du är bäst”.

365 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Alla dagar”, ”Det är på riktigt”, ”jesus lever”, ”Ingen annan väg”.

366 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Jesus du är min vän”.

367 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Frukta inte”, ”Jag klättrar upp”, ”Gud i din famn”, ”När jag lägger mig om kvällen”.

368 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”En underbar dag”.

369 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Åh, vad jag är glad”, ”Godnattsång”.

370 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Starkare än döden”, ”I dina starka armar”; *Lova Herren* 2020, nr 48, 374.

371 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Idag och för alltid”.

372 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Superhjälten”, ”Starkare än döden”.

373 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Så mycket bättre”.

374 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Låt det gå till hjärtat”.

375 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Glöm inte bort vad som är viktigt”, ”Med hela min kropp”.

376 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Du är aldrig ensam”.

*Var inte rädd. Jag håller dig i din hand, aaah.
Du är aldrig ensam. Jag finns här hos dig.*

Det är intressant att även barns tvivel lyfts som en enkel fråga i ”Godnattsång”.³⁷⁷

När det är natt och dag ej mer, ber jag en bön och upp mot stjärnehimmelen ser.
Säg ser du mig? Gud finns du där och ser till varje barn som till dig ber?

Barns beroende av Gud, och att Gud alltid är med kommer i sångens fortsättning.

Ja, Gud, du finns och min lycka står i dina trygga händer.
Du är med mig vart i stora, vida världen jag mig vänder.
Jag behöver dig varje andetag. Gud du är med mig varje natt och dag.

Denna trygga visshet är det som främst präglar barnet i albumet.

Sammanfattningsvis har alla albumen en syn på barn som älskade och värdefulla. Barn är trygga hos Jesus. På alla album, utom möjligen *Allt jag behöver*, bygger relation till Gud på att Jesus tagit bort barnets synder och tagit det straff barnet skulle ha. Helgelse finns med på alla album som att barn lever med Gud varje dag, kan tjäna och vittna om honom. På albumen från 1970-talet och på *Glädjebarn* från 2006 finns det i helgelsen med ett tydligt budskap om att lyda och att bli undervisad. Sång är viktig på alla album. Även om många sånger beskriver livet här och nu finns det ett mål i himlen för barnen, förutom möjligen på *Allt jag behöver*. På det tidigaste albumen finns det något mer av att barn ska bli något, alltså växa upp, medan det på de senare är tydligt att barn tas mer för självklara som lärjungar och fullvärdiga personer redan där de är.

3.2 Sångtexternas antropologi i jämförelse med en roseniansk-luthersk antropologi

I detta kapitel jämför jag det som kommit fram i analysen av sångtexterna i 3.1 med den roseniansk-lutherska antropologin jag redogjorde för i kapitel 2. Detta besvarar undersökningens andra frågeställning ”Hur ser antropologin i sångtexterna ut i jämförelse med en roseniansk-luthersk antropologi?”

Alla albumen talar tydligt om människans ställning inför Gud, men inte mycket om människans ställning inför andra människor. Människans personliga behov av frälsning för att kunna ha en relation till Gud finns på alla album utom *Allt jag behöver*, där det inte framkommer om barn behöver frälsning eller inte. I relation till andra människor är det mest fokus på att berätta om Jesus, eller på att möta svårigheter och motstånd. Alltså stämmer sångernas perspektiv väl med Luthers betoning på det frälsningshistoriska perspektivet och Rosenius betoning på det personliga.

3.2.1 Ursprung och mål

Analysen av sångtexterna visar att skapelsen och människans ursprung tas upp mycket lite i texterna. Luther talade mycket om människans gudslighet så det förvånar mig att människan inte beskrivs mer i texterna som skapad till Guds avbild. En aspekt av gudsligheten är gemenskap, och kanske kan betoningen som finns i många sånger på att människans är älskad av Gud vara ett uttryck för att hon är lik Gud i det relationella. Att texterna uttrycker att människan är älskad och

³⁷⁷ Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Godnattsång”.

dyrbar har också en koppling till hennes grundvärde och att hon är ämnad för något fint, vilket stämmer med Luther. Guds kärlek till människan tas dock oftare upp i relation till Jesus försoningsverk än till skapelsen i sångtexterna. På albumen från 2000-talet är det lite vanligare att kärleken är grundad i skapelsen, som i ”Hos dej” från 2010 och ”Du är fin” från 2015.³⁷⁸

En förklaring till att det talas så lite om skapelsen och det kroppsliga hos människan i sångtexterna kan vara att Rosenius inte betonade detta. Inom pietismen och den rosenianska väckelsen har vår mänsklighet, som vår kropp, känslor och förmågor, tonats ner och denna nedtoning märks i sångtexterna.³⁷⁹ Ett exempel när människan som både kropp och själ lyfts upp är ”Med hela min kropp” där tillbedjan sker utifrån människans alla möjliga olika förmågor.³⁸⁰

Inom en roseniansk-luthersk antropologi finns en betoning på att människan lever som gäster och främlingar på jorden och att målet är att vara med Jesus i himlen. Detta finns tydligt med i sångtexter från alla album utom *Allt jag behöver*. Rosenianska begrepp som att bli salig, gå hem till Gud och att gå in i himmelens glädje känns igen i sångtexterna. Sångerna talar knappt alls om Jesus återkomst, men mycket om individens mål att komma till himlen. Det stämmer väl med den roseniansk-lutherska betoningen på det individuella snarare än det kollektiva. I talet om himlen är det kroppsliga inte betonat. Det framkommer inte om människan har en kropp eller bara själ i evigheten. Fördömelse och straff finns tydligt med inom den roseniansk-lutherska människosynen, men sångtexterna tar inte alls upp vad som händer med dem som inte tror på Jesus.

Sammanfattningsvis följer låttexterna i stort en roseniansk-luthersk syn på ursprung och mål. Albumet *Allt jag behöver* sticker ut med andra betoningar. När det gäller skapelsen och det kroppsliga bejakas det mer i de senare albumen. Det kan vara lika lutherskt, men kanske inte lika rosenianskt.

3.2.2 Fall och konsekvenser

Den roseniansk-lutherska betoningen på människans personliga totala syndafördärv finns ofta och tydligt i sångtexterna från 1970–1980-talen. Det är bara tack vare Jesus försoningsverk som det är möjligt att återupprätta relationen till Gud, människan kan inte göra något i sig själv. Kontrasterna mellan synd och mörker kontra salighet och ljus är starka. Ordvalen blir mildare på albumen från 2000-talet, men på *Glädjebarn*, *Det är på riktigt* och *För att du finns* skulle jag säga att människans synd och behov av frälsning finns med. På *Allt jag behöver* talas det varken om synd eller om att människan behöver räddas. Det nämns att Jesus dött för mig, men det förklara inte mer än så.³⁸¹ Alltså kan det sägas att texterna är i linje med en roseniansk-luthersk syn på människans totala syndafördärv.

Syndaallvaret har dock minskat i betoning. Detta är intressant utifrån att Agne Nordlander redan 1980 skrev ”att allt fler teologer och förkunnare i de nordiska lutherska kyrkorna tänker och förkunnar utifrån ett natur-nådschema och ett psykologiskt perspektiv på människan” där fördärvet inte betonas.³⁸² Han säger också att det ”är i stort sett endast i de pietistiskt lutherska väckelserörelserna man idag återfinner det syndaallvar som är så kännetecknande för Luther.”³⁸³ I sångtexterna finns syndaallvaret fortfarande kvar på 1980-talet men minskar sedan. Kan det

378 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Hos dej”; Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Du är fin”.

379 Sæbø, 2010, s 57.

380 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Med hela min kropp”.

381 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Jesus du är bäst”.

382 Nordlander 1980, s 8–9.

383 Nordlander 1980, s 9.

syndaallvar som Nordlander återfann just inom en rörelse som ELM ha minskat under de efterföljande fyrtio åren? Så skulle det kunna vara, men det kan också vara så att språkbruket förändrats mellan 1970 och 2020, utan att innehållet i teologin ändrats.

Albumet *Allt jag behöver* kräver dock en annan förklaring på avsaknaden av talet om synd, mörker, straff och ondska. Nordlander har en annan intressant tanke kring att det är skillnad på syndakännedom och dåligt självförtroende.³⁸⁴ På *Allt jag behöver* kan jag uppleva att barnet i sångerna har dåligt självförtroende och ska visa för vuxenvärlden att det duger och ska få ta plats. Problemet blir att det inte görs en distinktion mellan detta och att barnet inte är felfritt. Resultatet blir att Gud ska bekräfta barnet som det är, men då tas barnet inte fullt ut på allvar menar jag. Luther och Rosenius tog människan på allvar, och därmed också hennes syndafördärv. När människan personligen erkänner sin synd öppnas vägen till befrielse. Kanske även självförtroende då kan få rätt proportioner?

Sångtexterna följer i stora drag en roseniansk-luthersk antropologi när det gäller fall och konsekvenser, men genom åren har betoningen av syndens allvar minskat. Albumet *Allt jag behöver* sticker ut genom att inte alls tala om synden.

3.2.3 Upprättelse och helgelse

Människans upprättelse genom frälsning finns med i sångtexterna som svar på människans syndafördärv. Jesus dör och tar människans synd och straff på sig. Människan själv kan inte göra något i frälsningen, men Jesus gör allt av kärlek till människan. Att det är av nåd framkommer på flera olika sätt, men själva ordet nåd nämns bara i fem sångtexter.³⁸⁵ Det finns ett tydligt personligt drag i beskrivningen av frälsningen på alla albumen. Även det lilla som nämns om synd och frälsning på *Allt jag behöver* säger ”Jesus, jag vill hurra för dig! Waowa. Du som dog och uppstod för mig! Waowa.”³⁸⁶ Så texterna följer en roseniansk-luthersk syn på upprättelsen.

Dopet nämns inte i sångtexterna, vilket går i linje med att Rosenius inte betonade dopet i sin förkunnelse, även om han gjorde det i sitt dagliga liv. Jag kan tycka att det är en brist att inte lyfta fram dopet mer. Här borde Luther och inte Rosenius väckelsetid få påverka texterna. Om dopet fanns med i texterna skulle det vara lättare att förstå förhållandet mellan arvsynden, rättfärdiggörelsen, att tillhöra Gud, att tro och att växa.

Trygghet och att tillhöra Jesus är starka teman i sångtexterna genom alla år, med högst frekvens på 2000-talets album. Det stämmer väl med den personliga frälsningsvisshet som finns i en roseniansk-luthersk syn på människan utifrån frälsningen som Guds verk. Däremot får tryggheten mer plats i sångtexterna i relation till andra teman än vad den har i den roseniansk-lutherska antropologin. En anledning kan vara att sångerna sjungs av barn och att trygghet är extra viktigt för dem. Den lilla barnaskaran behöver trygghet och har det från Gud.³⁸⁷

Rosenius betonar glädjen i Herren och över frälsningen och detta finns tydligt i sångtexterna genom alla år. Glädjen eller lyckan ställs i sångtexterna också i kontrast till sorg och nöd. Detta stämmer väl med den roseniansk-lutherska synen på livet som en kamp, att människan lever i två tider och väntar på den eviga saligheten och befrielsen. Innerligheten i livet med Guds uttrycks i sångtexterna även som vänskap och broderskap, två teman som Rosenius betonade. Jag tycker det

384 Nordlander 1980, s 28.

385 Primkören m fl 1973, *Guds nåd*, ”Salig för intet, frälst utav nåd”, ”Vad salighet att vara”; Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Sykarsbrunnen”; Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Nådens paraply”, ”Lön efter prestation”.

386 Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*, ”Jesus du är bäst”.

387 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Tryggare kan ingen vara”.

är intressant att vänskap finns med i sångtexterna ända från 1970 och framåt, men broderskap dyker upp först på *Glädjebarn* från 2006 och finns sedan också på *Det är på riktigt* och *För att du finns*. Har det skett någon förändring i användningen av begreppet, eller råkar sångerna från de tidiga albumen bara inte ha med det? Borderskap kanske fanns i andra sånger som sjöngs under 1970–1980-talen.

Helgelse innebär inom roseniansk-luthersk antropologi att låta Gud verka i människan, men också att människa genom pånyttfödelsen fått en ny vilja att lyda och följa Gud. I sånger från 1970-talets album och på *Glädjebarn* från 2006 finns det sånger som talar om hur barnet ska växa – som att gå till söndagsskolan, lyda mor och far, läsa Bibeln, be, tjäna, vittna och sjunga. På *Låt mig få höra om Jesus* och de två senaste albumen finns det inte samma uppmaningar till hur barnet ska göra, däremot gestaltas dessa saker i texterna. Några exempel är att Bibeln återges i ”Fem bröd och två fiskar” och ”Det är på riktigt”.³⁸⁸ Bön finns i ”När jag lägger mig om kvällen”.³⁸⁹ Lydnad eller att följa Gud finns i ”Glöm inte bort vad som är viktigt” och ”Låt det gå till hjärtat”.³⁹⁰ Vittnesbörd finns i rader som ”Jag ska berätta för dig, att Jesus är kompis med mig”.³⁹¹

Det pånyttfödda livet innebär enligt en roseniansk-luthersk syn en kamp med anfäktelse där människan måste kämpa emot synden och utstå lidanden. Människan är *simul justus et peccator*. Detta kommer fram i sångtexterna genom ord om att avstå lättja och synd, att inte gå på syndens vägar eller att inte glömma bort det som är viktigt. Här spelar också sångernas trygghetsperspektiv en roll i att barnet är skyddat mot det onda. Sångerna innehåller inte mycket om den personliga kampen mot synden, utan det finns mer av utsatthet och lidande i att gå i mörker, vara rädd, ledsen, ensam och inte förstådd, särskilt på de senare albumen. En sång som faktiskt lyfter anfäktelsen är ”Godnattsång” från 2018 där barnet ber, drabbas av tanken att Guds kanske inte finns, och sedan landar i att han finns där.³⁹² Med sångernas barnfokus är det kanske naturligt att den dagliga omvändelsen och kampen mot synden inte framhävs.

I stora drag följer sångtexterna en roseniansk-luthersk syn på upprättelse och helgelse.

3.2.4 Barnsyn

Hur ser barnsynen i sångtexterna ut i jämförelse med en roseniansk-luthersk syn på barn? På alla album utom *Allt jag behöver* är det tydligt att barn är totalt fallna och behöver frälsning. På alla album är det tydligt att barn är värdefulla och älskade. Båda stämmer med en roseniansk-luthersk barnsyn, där barn som vuxna är skapade till gudslighet men fallna i synd och i behov av räddning. Människan kan inte rädda sig själv, och det kan inte heller barnen i sångtexterna, utan Jesus är den som räddar av nåd.

Luther menade att ett av föräldrarnas viktigaste uppdrag var att föra barnen till dopet. Det är därför slående att inga sångtexter tar upp dopet. Rosenius nedtoning av dopet i sin förkunnelse till vuxna verkar ha fått prägla vad som uttrycks teologiskt till och med barn.

Den roseniansk-lutherska tanken att barn inte är färdiga människor märks i sångtexterna på albumen från 1970-talet där det finns mer av ett fostransperspektiv än på senare album. På dessa sjunger barnen om sig själva och till sig själva. På albumen från 2000-talet är barnen mer

388 Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”Fem bröd och två fiskar”; Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Det är på riktigt”.

389 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”När jag lägger mig om kvällen”.

390 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Glöm inte bort vad som är viktigt”, ”Låt det gå till hjärtat”.

391 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Alla dagar”.

392 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Godnattsång”.

fullvärdiga individer. Luther menade att barn kunde vara förebilder i tro och det draget finns tydligt med i de senare albumen – barn kan lära andra något, berätta om Jesus och påminna andra barn och vuxna om vad som är viktigt.

Luthers syn att små barn inte utvecklats sin tankeförmåga och inte kan förstå alla begrepp är inget som märks i sångtexterna. Varken ord eller teologi, särskilt inte på de tidiga albumen, är anpassade. Det kan vara ett tecken på att sångerna ser barnen som fullvärdiga tänkande människor, samtidigt kan det vara värt att fundera på vad barn tänker om uttryck som ”Tack då min Jesu, brudgum så kär” eller ”Det är inte jag som lever, ty Jesus lever i mig”.³⁹³

Luther lade tonvikt vid att barn skulle få en god fostran och undervisning och han menade att sång var en viktig del i fostran. Sångtexterna präglas av att förmedla teologi och i någon mån pedagogik till barnen, så här fyller sångerna ett roseniansk-lutherskt syfte. Därmed inte sagt att sångtexterna tar upp all teologi som barnen skulle behöva få höra. Till exempel tror jag att barn bättre kunnat förstå en roseniansk-luthersk människosyn med arvsynd, rättfärdiggörelse och helgelse om dopets betydelse tagits upp i Primkörens sångtexter.

Det finns också mycket glädje i sångtexterna och över att sjunga. Det var enligt Luther viktigt att forma barnen under de tidiga barndomsåren och det stämmer med Primkörens målgrupp. På åtminstone första skivan finns en femåring med och genom alla år har kören bestått av barn.³⁹⁴

Utifrån katekesundervisningens fokus på buden, trosbekännelsen och Fader vår är det intressant att fjärde budet lyfts i ”Jag är ej för liten” från 1970 och att ”För att du finns” är skriven som en trosbekännelse.³⁹⁵ Luther menade att barn skulle lära sig så mycket som möjligt ur Bibeln och flera sånger i analysen är tonsatta bibelverser, som ”Ty så älskade Gud (Joh 3:16)” och Söken först Guds rike (Matt 6:33)” och andra har tydliga bibelreferenser som ”Sykarsbrunnen” (Joh 4) och ”Herren är min herde” (Psalt 23).³⁹⁶

Luther talar förutom om dopet och fostran i tron om att föräldrar ska se till barnens yrkesutbildning och val av maka/make. Detta finns inte alls i sångtexterna och förklaras kanske bäst med att dessa två områden mer hör till ungdomsåren. Den roseniansk-lutherska betoningen på frälsningsperspektivet i antropologin gör att det psykologiska perspektivet, eller hur människan lever inför människor, knappt får något utrymme alls. Hur hade en sångtext om hur barn kan bejaka sina förmågor och hitta sina uppgifter i världen sett ut?

Luther menar att fostran handlar om lydnad i kärlek. Barnets lydnad finns bara med i två sångtexter.³⁹⁷ Här finns det en skillnad på betoning mellan en roseniansk-luthersk syn på barn och på sångtexterna överlag.

När Rosenius talar om helgelse talar han om att den kristne inte ska ödsla tid eller ägna sig åt förnöjelser. Axel B Svensson, ELM:s grundare, kritiserade Svenska kyrkan när det kristna innehållet blandades med lek, teater och dans.³⁹⁸ Rosenius och Svenssons synsätt kan förklara varför sången ”Jag älskar söndagsskolan” från 1978 innehåller raden ”Jag vill ej dagen spilla i lättja, synd och lek”.³⁹⁹ Är lek synd enligt en roseniansk-luthersk barnsyn? Det skulle kunna vara så att ”lättja,

393 Primkören m fl 1973, *Guds nåd*, ”Salig för intet, frälst utav nåd”; Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Det är inte jag som lever (Gal 2:19–20)”.

394 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jag är ej för liten”.

395 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jag är ej för liten”; Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”För att du finns”.

396 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Ty så älskade Gud (Joh 3:16)”, ”Söken först Guds rike (Matt 6:33)”;

Primkören 1985, *Låt mig få höra*, ”Sykarsbrunnen”; Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Herren är min herde”.

397 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Jag är ej för liten”; Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Jag vill följa”.

398 Andersson, 2019, s 11.

399 Primkören 1978, *Jag älskar söndagsskolan*, ”Jag älskar söndagsskolan”.

synd och lek” handlar om vad barnet bör göra just på en söndag. Den tolkningen ligger nära till hands utifrån sångens första rad ”Jag älskar söndagsskolan”. Talet om lek som synd kommer inte upp i någon mer sångtext. I senare album finns teman om att ha ett bra sommarlov, att få fundera på hur änglar ser ut och att få dansa och spela fotboll med. ”Med hela min kropp” säger till och med att den kristne kan tillbe Gud genom dans.⁴⁰⁰

I stora drag följer sångtexterna en roseniansk-luthersk barnsyn, både med dess styrkor och svagheter. Det finns en förändring över tid i sångtexterna där barnen ses mer som fullvärdiga människor än som blivande i de senare albumen.

4 Avslutning

Syftet med uppsatsen har varit att undersöka vilken eller vilka antropologier som finns i sångtexterna på Primkörens inspelningar mellan 1970–2018, samt jämföra hur antropologierna i texterna med en roseniansk-luthersk antropologi. Detta har gjorts utifrån kategorierna ursprung och mål, fall och konsekvenser, upprättelse och helgelse och till sist barnsyn. Jag kommer nu att diskutera resultatet i analysen och lyfta frågor som uppsatsen inte besvarat men som vore intressant i vidare forskning.

4.1 Diskussion

En övergripande slutsats när det gäller den första frågeställningen om vilken eller vilka antropologier som framträder i sångtexterna är att det är mindre skillnad mellan de tidigare och senare albumen än jag hade väntat mig. Människans ursprung tas inte upp så mycket när det gäller skapelse och gudslighet, däremot tas Guds kärlek till människan upp mycket. Människans mål beskrivs som att komma bort från jorden till himlen. Fallet beskrivs som att alla människor förlorat relationen till Gud och är helt fördärvade. Hon kan själv inte göra något för att komma tillbaka i relation med Gud. Genom Jesus försoningsdöd upprättas människan av nåd till en relation med Gud. Frälsningen skapar en glädje, trygghet och en personlig relation med Jesus som gör att människan kan möta livets svårigheter. Hon kan växa i tron, tjäna och vittna om Jesus. Sångtexternas allmänna barnsyn är att allt som sagts om människan gäller även barnet.

När det gäller den andra frågeställningen visar analysen att sångtexterna överlag är trogna mot den roseniansk-lutherska antropologin, men det finns skiftningar genom åren och även ämnen som nämns olika mycket eller nästan inte alls. Ett album som sticker ut i analysen och skiljer sig från både övriga album och från den roseniansk-lutherska antropologin är *Allt jag behöver* från 2006.

Detta betyder inte att det inte finns några skillnader alls i antropologin mellan eller inom albumen, eller i jämförelse med en roseniansk-luthersk antropologi. Jag vill nu lyfta fram några olika intressant iakttagelser och diskutera dem.

Utifrån analysens fokus på antropologi är det intressant att fundera över vem som står i centrum på albumen. På de flesta album finns ett personligt uttryck och sånger skrivna i jagform. Ändå menar jag att det i albumen från 1970–1980-talen tydligt är Jesus som står i centrum och ska ha äran. På *Glädjebarn* från 2006 är det en blandning av människan och Jesus i centrum. På *Allt jag behöver* från 2010 är det människan, eller närmare bestämt barnet, som står i centrum. På det två senaste albumen är fokus åter mest på Jesus. Jag funderar på om detta kan vara ett av skälen till att

400 Primkören Väst 2006, *Glädjebarn*, ”Sommarlov”; Primkören Öst 2010, *Allt jag behöver*; ”Jag undrar hur änglarna ser ut”; Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Med hela min kropp”.

antropologin i *Allt jag behöver* skiljer sig från de andra. Den roseniansk-lutherska väckelsen betonar Guds verk i människan och Jesus försoningsverk för att rädda den fallna människan är central. Människan blir en ny människa i ljuset av Kristus och därför ska Gud ha all ära. På *Allt jag behöver* finns Jesus försoningsverk knappt med och människans synd tas inte upp. Barnet hamnar i centrum, duger som hon är och tänker inte låta någon annan trycka ner henne. Samtidigt behöver hon hela tiden tröst och stöd i livet.

Sångtexterna talar lite om skapelsen, om människans kroppslighet och uppgift i skapelsen. Det stämmer med den roseniansk-lutherska nedtoningen av kroppen. Denna nedtoning kan göra att barn får svårt att få ett bra förhållande till sig själv och till skapelsen runt omkring dem. Det är lätt att bland ihop världen i betydelsen Guds skapelse, och världen i betydelsen det som står Gud emot. Luther betonade människans kall i världen och hans människosyn inkluderade skapelsen mer än Rosenius. De senare albumen som lyfter skapelsen och människans kroppslighet mer kan sägas vara mer lutherska och mindre rosenianska.

Det var svårt att veta i analysen hur jag skulle kategorisera Guds kärlek till människan. Ofta togs Guds kärlek upp tillsammans med Jesus försoningsverk. Ibland togs Guds kärlek upp bara som att Gud älskar barnen. Tar Guds kärlek sig uttryck på andra sätt än genom Jesus verk? När det bara står att Gud älskar människan, älskar han henne då ”precis som hon är”, alltså att hon inte har något problem, eller ”trots den hon är”, alltså att hon behöver räddning?

Precis som en bibelvers ryckt ur sitt sammanhang kan tolkas fel tror jag att sånger tagna ur sitt sammanhang också kan få fel betydelse. Ett exempel är ”Du är fin” från 2015.⁴⁰¹ Den antyder att människan är älskad som hon är och att hon inte är fördärvad av synden, men på albumet som helhet lyfts människans synd och Jesus försoningsverk fram i andra sånger. I ljuset av helheten blir ”Du är fin” en sång som visar på att Gud skapat människan till sin avbild, att varje människa är unik och att vi inte ska jämföra oss med varandra.

Antropologin i sångtexterna följer den roseniansk-lutherska läran att människans mål är att komma hem till Jesu i himlen. Här blir det olyckligt att väckelsen betonade mellantillståndet – att vara med Jesus efter döden i väntan på hans återkomst – på bekostnad av vad som ska ske vid Jesus återkomst med en dom och en återupprättad jord. Barnen får i sångerna en teologi som förnekar det goda i skapelsen, att vi människor inte passar in här och att vi en dag ska vara i himlen. Himlen i betydelsen att vara med Jesus menar jag är positivt för barn, men himlen som en abstrakt plats att vara på i evighet blir svårförståeligt för barn. Barn som älskar att vara i Guds skapelse och göra saker i det här livet kan tro att himlen är något mycket sämre än det vi har nu, trots sångernas fokus på att himlen är så mycket bättre.

Sångtexterna är inte rädda för att tala om döden, framför allt inte när det gäller Jesus död. Jag kan fundera på vad som händer hos barnen vid användningen av olika synonymer för döden. I ”Gud i din famn” använda ”somna in” om att dö i tredje versen, samtidigt som de två första verserna talar om att somna för kvällen. Texten är poetiskt vacker och symbolspråket blir starkt, men jag funderar på om eufemismen ”somna in” skrämmar barnet så att det inte vågar sova en vanlig kväll. Susanne Wigorts Yngvesson visar i sin studie att ondskan är vanligt förekommande i kvällspsalmer.⁴⁰² På Primkörens album finns flera sånger med kvällstema och det vore intressant att undersöka om även de innehåller ondska. Att ”Gud i din famn” talar om sömn och död är ett tecken på att det kan vara så.

401 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Du är fin”.

402 Wigorts Yngvesson 2019, 90–91.

Luther menade att en del teologiska sanningar kan vara svåra att förstå för små barn. Jag kan fundera på hur barn uppfattar den mörka beskrivningen av det personliga syndafördärvet som finns inte minst på de tidigaste albumen. Hur små barn kan ha syndanöd? Det är bra att barn tidigt får lära sig att alla är fel och gör fel och behöver Jesus frälsning. Samtidigt kan de bli nedtryckta av den mörka människobeskrivningen i texterna. Frälsningen och glädjen i den finns tydligt med i texterna, så på ett sätt är bilden ändå ljus. Samtidigt tänker jag att om dopet hade fått finnas med mer i texterna, och i den roseniansk-lutherska antropologin, så hade det hjälpt barnen att förstå sin egen rättfärdiggörelse tidigare.

När det gäller beskrivningen av människans problem – synden, straffet, skulden och fångenskapen – är det intressant att orden mildras över tid i albumen. Det vore intressant att fördjupa sig mer i om det bara är ordvalen som förändrats, eller om teologin blivit annorlunda. På alla album utom *Allt jag behöver* är det ändå tydligt att människan, och barnet, behöver frälsning. Det skulle kunna vara så att texterna på *Allt jag behöver* är påverkade av Bert Franzéns framställning att barn tillhör Gud och inte behöver någon frälsning.⁴⁰³ De mildare ordvalen i de senare albumen när det gäller barns synd och skuld kan jämföras med Odd Ketil Sæbøs försök att hålla fast vid det lutherska men samtidigt säga att barn inte kan ställas till svars för synden förrän de förstår skillnaden på gott och ont.⁴⁰⁴ En annan aspekt av människans problem som inte kom upp i läsningen av Luthers och Rosenius antropologi är skam. Finns inte skam som en del av synden i en roseniansk-luthersk antropologi, eller är skam bara inte med i den litteratur jag läst? Är skam en större aspekt av människans problem idag än på Luthers och Rosenius tid? Det vore intressant att undersöka om skam finns med i Primkörens sångtexter.

Alla album har ett tydligt tema kring tryggheten i livet med Gud. Den personliga frälsningsvissheten inom roseniansk-luthersk antropologi är viktig, men tryggheten får större utrymme i sångtexterna än vad jag menar att den har i den roseniansk-lutherska antropologin. Det hör troligen samman med att sångerna sjungs av barn och många gånger handlar om barn. Barn behöver enligt Luther de vuxnas omsorg. Det symboliska barnskapet hos Gud som det talas om i den roseniansk-lutherska antropologin grundar sig på hur relationen mellan en förälder och barn bör fungera och den är mycket präglad av att den vuxne ger barnet trygghet. Ibland kan tryggheten i sångerna bygga bara på vissheten att Gud finns och är med mig, men oftast grundas den på Jesus försoningsverk. Barnet får höra:⁴⁰⁵

*Frukta inte, jag har förlossat dig. Frukta inte, jag har förlossat dig.
Jag har kallat dig vid namn. Du är min, jag håller dig i hand.*

Att använda begreppet broderskap som beskrivning av människans personliga relation till Jesus finns med i roseniansk-luthersk antropologi. I sångtexterna dyker begreppet upp först på albumen från 2000-talet. Hur tolkar barn begreppet? Hur kan Jesus vara bror, frälsare och herre på en och samma gång? På vilket sätt är Jesus en storebror och vad lade väckelsen i begreppet från början? Det är frågor jag inte har ett svar på nu men som skulle vara intressanta att undersöka vidare.

Sångtexterna om att inte ödsla tid på fel saker visar på att människan står i en kamp om att leva i efterföljelse till Jesus. Det blir dock märkligt när barns lek jämförs med synd. Här hade varit intressant att undersöka vidare vad som faktiskt menas med ”lek” i ”Jag älskar söndagsskolan” och

403 Franzén 1991, s 168–169.

404 Sæbø 2010, 170–173.

405 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Frukta inte”.

hur man såg på lek inom ELM på 1970-talet. Handlar det om vad barn får och inte får göra på söndagar eller är lek som synd vidare än så?

Som jag tog upp i jämförelsen mellan sångtexterna och den roseniansk-lutherska synen på helgelse så betonade Luther lydnad hos barn. I sångtexterna finns detta bara med ett fåtal gånger. Detta skulle kunna vara ett utslag av att vuxna och barn idag är präglade av en mer samarbetande uppfostran, som Jesper Juul förespråkat, än en uppfostran där föräldrarna är barnens auktoritet. Med tanke på tonvikten människans fördärv och på Jesus som herre och som den enda som kan rädda människan, är det olyckligt om lydnadsperspektivet försvinner i teologi till barn.

Kategorin om upprättelse och helgelse upptog mest utrymme i analysen. Det kan beror på att sångerna hade mest fokus på detta, eller på att jag plockat upp flera underteman där än i de andra kategorierna. Det kan också vara så att det hade varit bättre att göra en annan fördelning av kategorierna.

När det gäller barnsyn är det intressant att vissa sångtexter fokuserar på att pedagogiskt tala om för åhörarna vad de ska göra för att växa i sin relation till Jesus, medan andra gestaltar livet med Jesus och nöter in bibliska sanningar i barnen. Här tror jag det skett en förändring över tid, inte bara inom ELM utan i samhället i stort. För femtio år sedan skulle barn mer ta emot lärdom från vuxna, idag ska de mer utforska själva och kanske till och med lära de vuxna något.

Sören Dalevi tar i sin studie av barnbiblar upp att barnbiblarna är en bra mätare på sin tids normer och värderingar.⁴⁰⁶ I min studie har jag i stort sett bara jämfört antropologin i sångerna med en antropologi utifrån Luther och Rosenius. Jag har inte jämfört texterna med annan skriven teologin under samma tidsperiod, inte heller har jag jämfört dem med samhällets barnsyn, mer än i korta ordalag. Det hade varit intressant att fördjupa studiet av skillnaderna i texterna och eventuella skiftningar i vad i teologin som betonats inom ELM de senaste femtio åren.

Det var en intressant upptäckt att sångerna på de två senaste albumen knappt nämner barn i sångerna, men ändå är sångerna skrivna till Primkören från början. Mycket på albumen andas barn, samtidigt som sångerna är allmängiltiga och kan sjungas av barn och vuxna tillsammans. Ett par av sångerna har kommit med i ELM:s nya sångbok *Lova Herren*.⁴⁰⁷ Jämför detta med att en del sånger från de tidigare albumen, som ”Tryggare kan ingen vara”, ”Se vi gå upp till Jerusalem” och ”När juldagsmorgon glimmar” först räknats som psalmer och inte specifikt som barnsånger, men sedan spelats in med Primkören.⁴⁰⁸ Vad som definierar en barnsång är inte självklart och kanske är det inte ens nödvändigt att dela upp sånger i fasta kategorier.

Slutsatserna i studien grundar sig mestadels på vilka ord som används i sångtexterna. Det finns brister i den metoden att analysera. Dels kan till exempel betydelsen av ”synd” eller ”nåd” finnas med i en text, utan att just de orden används. Dels spelar musiken en roll för hur orden uppfattas. Till exempel nämns ordet ”glädje” och dess synonymer knappt på de två senaste albumen. När jag lyssnar på dem uppfattar jag dem dock glädjefulla. Det bygger troligen på melodier och arrangemang och barnens engagemang i sången.

En annan brist i analysen är att textförfattarna antagligen spelar roll för vilken antropologi som framträder i sångerna. På *Allt jag behöver* som sticker ut med annorlunda antropologi än de andra albumen har till exempel många sånger som kommer från andra sammanhang än ELM. På

406 Dalevi 2007, s 21.

407 Primkören Väst 2018, *För att du finns*, ”Starkare än döden”, ”I dina starka armar”; *Lova Herren* 2020, nr 48, 374.

408 Primkören 1970, *Jesus älskar mig*, ”Tryggare kan ingen vara”; Primkören 1985, *Låt mig få höra om Jesus*, ”När juldagsmorgon glimmar”, ”Se vi gå upp till Jerusalem”.

några album är det samma sångförfattare som skrivit många av texterna, på andra är det många olika författare.

Analysmaterialet har varit såpass stort att studien kunnat visa på generella drag, men utrymme har inte funnits att fördjupa sig i varje enskild sång. För att göra varje text och varje albums teologi mer rättvisa skulle fördjupade studier behövas. Utifrån den studie som gjorts kan jag konstatera att ELM i mångt och mycket kan vara trygga med att de sånger som sjungs på Primkörens inspelningar är trogna mot den roseniansk-lutherska antropologin.

4.2 Vidare forskning

Den här studien har gett många uppslag till framtida forskning. Redan tidigt funderade jag utifrån de sånger som finns på albumen på frågan kring vad en barnsång är – är det sånger skrivna för barn, sjungna av barn eller sjungna för barn? Det vore intressant att undersöka sånger inom kyrkliga miljöer utifrån den aspekten. Som jag nämnt vore det intressant att studera även musiken till sångerna och hur den samspelar med texterna.

I analysen av sångtexterna har jag lagt märke till att fraser i sång kan påminna om varandra, eller att sånger från två olika album och tidsperioder kan ha samma titel. Det hade varit intressant att studera närmare hur textförfattare påverkas av sånger som redan finns, och då inte bara andra sånger med Primkören, utan till exempel Lina Sandell Bergs psalmer som påverkat den roseniansk-lutherska väckelsen och sången starkt. I sångerna finns också många referenser till Bibeln och en undersökning av dessa citat och allusioner hade varit spännande.

Ett teologiskt tema jag skulle vilja undersöka mer är människans mål. Den rosenianska-lutherska beskrivningen av längtan efter att komma hem till himlen går inte helt ihop med Bibelns beskrivning av att Jesus ska komma tillbaka och återupprätta jorden. Vilken teologi präglar sånger och undervisning för barn idag och är den rimlig utifrån Bibeln?

Analysen som jag har gjort kan inte säga något om hur barn faktiskt har uppfattat och tolkat sångtexterna. Nu har jag undersökt vilken människosyn som finns i sångerna, men är det samma teologi som barnen uppfattade när de sjöng? Det hade varit intressant att göra intervjuer med dem som varit med och sjungit sångerna.

4.3 Efterord

En sista uppmuntran till alla er som skriver sånger som barn sjunger eller lyssnar på – fortsatt att skriva! Skriv gärna om dopet. Bry er om vad texterna innehåller. Använd sunda bibliska sanningar, fokusera på Jesus och hans verk. I ljuset av Jesus får människan sin rätta plats. Gud säger till oss: ”Frukta inte, jag har förlossat!”⁴⁰⁹

409 Primkören Väst 2015, *Det är på riktigt*, ”Frukta inte”; se även Jes 43:1.

Källförteckning

Tryckta och otryckta källor

Andersson, Erik

- 2019 ”Axel B. Svensson som apologet: En case-study av författarskapet i Nya Väktaren 1918”, *Theofilos*. Vol. 11/Nr 1, s 4–20.

Dalevi, Sören

- 2007 *Gud som haver barnen kär? Barnsyn, gudsbild och Jesusbild i Barnens bibel och Bibeln i berättelser och bilder*. Stockholm: Verbum Förlag AB.

ELM

- 2024 *ELMs stadgar*. <<https://elmbv.se/elms-stadgar/>> (2024-04-30).

Enarsson, Irene

- 2003a ”En uppskattad körledare”, *Till Liv*, Nr 7/2003. <<http://www.tillliv.se/2003/07/en-uppskattad-korledare/>> (2024-05-22).

Enarsson, Irene

- 2003b *Till Liv*, Nr 1, 3, 5, 7, 10, 12/2003.

Enarsson, Irene

- 2005 ”Sång och musik inom KUS”, *Jesusglädje Bibeltillit Missionsiver 1905–2005: En levande historieskildring av Kristna Ungdomsförbundet i Sydsverige*, red. Rune Gustavsson, Mikael Hector, Christina Nilsson & Cia Andersson. Kristianstad: BV-förlag, s 113–117.

Enarsson, Irene

- 2011 ”Sång och musik inom Bibeltrogna Vänner: Återblickar och minnen”, *I Jesu spår: Evangelisk Luthersk Mission – Bibeltrogna Vänner 1911–2011*, red. Rune Imberg, Arthur Einarsson & Tord Gunnarsson. Stockholm: BV-förlag, s 170–176.

Engström, L.M.

- 1967 *Martin Luther: En barnens och ungdomens vän*, ny illustrerad upplaga. Lund: Lunds stiftskommitté av kyrkliga förbundet för evangelisk-luthersk tro.

Franzén, Bert

- 1991 *Guds försprång: Om barnen och Guds rike*. Örebro: Bokförlaget Libris.

Hjorth Pedersen, Carsten

- *Dit kompetente, kristne barn: En vurdering af teologi med børn*. <http://www.kpi.dk/media/10450/dit_kompetente__kristne_barn.pdf> (2024-05-22).

- Hägglund, Bengt
1959 *De homine: Människouppfattningen i äldre lutherska tradition*. Lund: C W K Gleerup.
- Hägglund, Bengt
2013 ”Martin Luthers antropologi”, *Fri och bunden: En bok om teologisk antropologi*, red Johannes Hellberg, Rune Imberg, Torbjörn Johansson. Göteborg: Församlingsfakulteten & Församlingsförlaget.
- Juul, Jesper
2018 *Ditt kompetenta barn: På väg mot nya värderingar för familjen*. Stockholm: Bonnier Fakta.
- Lindberg, Maria
2018 ”Spela så att psalmernas budskap synliggörs: Sammandrag och reflektioner utifrån ett föredrag av Peter Tikkanen”, *Ingång*. Nr 1–2/2018, s 5–16.
- Lova Herren*
2020 Helsingborg: BV-förlag.
- Luther, Martin
2015 *Lilla katekesen*. Helsingborg: BV-förlag.
- Nilsson, Artur & Irene Enarsson
1983 *Musikverksamheten inom Kristliga Ungdomsförbundets verksamhetsområde*. KUM förlag.
- Nordlander, Agne
1980 *Mysteriet människan*. Klippan: EFS-förlaget.
- Nygren, Tomas
2015 ”Den predikade teologin i *Svensk kyrkotidning*: Analys av predikoutkast under ett år”, *Ingång*. Nr 1-2/2015, s 22-61.
- Nygren, Tomas
2018 ”Musik och teologi: Vad kan vi lära av Luther och Rosenius?”, *Ingång*. Nr 1–2/2018, s 31–47.
- Sæbø, Odd Ketil
2010 *Guds barnet: Om barnetroens hemmeligheter og en ny trosopplæring*. Trondheim: Verbum Forlag.
- Strohl, Jane E.

2001 ”The Child in Luther’s Theology: ’For What Purpose Do We Older Folks Exist, Other Than to Care for ... the Young!’”, *The Child in Christian Thought*, red Marcia J. Bunge. Grand Rapids: William B Eerdmans Publishing Co.

Söderman, Johan

2012 ”Barnmusik eller musik för barn”, *Musikvetenskap för förskolan*, red. Bim Riddersporre & Johan Söderman. Stockholm: Natur & Kultur, s 37–50.

Verner Hansen, P.

1987 *Født på ny: Om Carl Olof Rosenius*. Århus: OKAY-BOG.

Wigorts Yngvesson, Susanne

2019 *All din nåd är öppen famn: Psalmernas sjungna teologier*. Stockholm: Verbum.

Zeiffert, Roald

2022 ”Vad tror unga på? Enkätundersökning med bibelskoledeltagare”, *Kristen tro på glid? Tron hos unga vuxna i svensk frikyrklighet*, Forskningsrapporter från Institutet för Pentekostala Studier. Nr 10, red Ulrik Josefsson, Magnus Wahlström & Fredrik Wenell. Örebro: Institutet för Pentekostala Studier s 69–92.

Källmaterial

Primkören

1970 *Jesus älskar mig*, EP. KUM förlag.

Primkören, Manskör, Blandad kör, Ungdomsgrupp, duett och solo

1973 *Guds nåd*, LP. KUM förlag.

Primkören

1978 *Jag älskar söndagsskolan*, EP. KUM förlag.

Primkören

1985 *Låt mig få höra om Jesus*, kassett. KUM förlag.

Primkören, Knislingekören, Triplakören, solo

1985 *Den stora stjärnan*, kassett. KUM förlag.

Primkören Väst

2006 *Glädjebarn*, CD. ELMus.

Primkören Öst

2010 *Allt jag behöver*, CD. ELMus.

Primkören Väst

2015 *Det är på riktigt*, CD. ELMus.

Primkören Väst

2018 *För att du finns*, CD. ELMus.

Bilaga 1

Tabellen anger album, artist, inspelningsår, sångtitlar samt textförfattare när jag kunnat hitta dem.

Album & artist	År	Titel	Textförfattare
<i>Jesus älskar mig</i> Primkören	1970	Jesus älskar mig	Lina Sandell Berg
		Tryggare kan ingen vara	
		Jag är ej för liten	
		Jag är lycklig	
<i>Guds nåd</i> Primkören m fl	1973	Jesu lilla lamm	Henriette Luise von Hayn
		Salig för intet, frälst utav nåd	Fredrik Engelke
<i>Jag älskar söndagsskolan</i> Primkören	1978	Vad salighet att vara	Anders Nilsson
		Jag älskar söndagsskolan	Teodor Trued Truvé
		Ty så älskade Gud (Joh 3:16)	
		Gud bevisar sin kärlek (Rom 5:8)	
		Kom låtom oss på barnavis	
		Söken först Guds rike (Matt 6:33)	
		Känner du herden god	
		Det är inte jag som lever (Gal 2:19-20)	
		Vi har fått en barnvän	C Björkman, bearb. A.H.
		<i>Låt mig få höra om Jesus</i> Primkören	1985
Känner du min bästa vän			
När juldagsmorgon glimmar	Betty Ehrenborg-Posse		
Se Guds lamm			
Jesus kan hjälpa	Sven Söderblad		
När Jesus kommer	Oswald J. Smith		
Fem bröd och två fiskar	Gustaf Nordqvist		
Sykarsbrunnen			
Jesus, Davids son, förbarma dig			
Se vi gå upp till Jerusalem	Paul Nilsson		
<i>Den stora stjärnan</i> Primkören m fl	1985	Jesus för världen	Lina Sandell Berg
		Kristus lever	Selma Sundelius-Lagerström
		Jesus lever	Elsa Emanuelsson
		Jesus kom in	H. D. Clarke
		Men himmelen hyllade barnet	T Bjerkheim, övers B Carlsson
<i>Glädjebarn</i> Primkören Väst	2006	Ära vare Gud	T Bjerkheim, övers B Carlsson
		Evigt skall sången ljuda	T Bjerkheim, övers B Carlsson
		Glädjebarn	Marie Bejstam
		Sommarlov	Bodil Månsson
		Jag vill tacka Jesus	Haldis Reigstad
		Jesus – min bror	Bodil Månsson
		Nådens paraply	Bodil Månsson
		Jesus älskar mig	Bodil Månsson
		Rikare än den rikaste	Føbe Elise Edvardsen
		Jesus jag funnit	Anders Andersson
		Gud som haver	
		Lön efter prestation	Per Olsson
		Jag vill bli nära	Bodil Månsson
		Se, vilken kärlek!	1 Joh 3:1
		Gläd er! Gläd er! Gläd er!	Luk 10:20
		Alla får va' barn	Bodil Månsson

Album & artist	År	Titel	Textförfattare
<i>Allt jag behöver</i> Primkören Öst	2010	I Guds hand	Marie Lind
		Jag vill följa	Bodil Månsson
		Han är min vän	Christer Thorstensson
		Vi är barn och vi är här	Sofia Corneskog
		Hos dej	Karin Ankarberg
		Skuggan min	H Reigstad övers I & T Hagenfors
		Allt jag behöver	Karin Ankarberg
		Det gör ingenting om jag är liten	Haldis Reigstad
		Det lilla ljus jag har	Trad. över Pelle Karlsson
		Jesus du är bäst	Sofia Corneskog
		Åceyå	Hanna och Sofia Corneskog
		Du finns alltid här hos mig	Sofia Corneskog
		In my heart	Cynthia Nunn
		Jag undrar hur änglarna ser ut	Karin Ankarberg
<i>Det är på riktigt</i> Primkören Väst	2015	Vägen hem	K Ankarberg/ L Børud-Lindeh
		Jesus jag tackar dig	K Ankarberg/ L Børud-Lindeh
		Alla dagar	Sofia Nilsson
		Du är fin	Sofia Nilsson
		Det är på riktigt	Sofia Nilsson
		Herren är min herde	Eva Norberg
		Jesus du är min vän	Sofia Nilsson
		En underbar dag	Sofia Nilsson
		Frukta inte	Sofia Nilsson
		Jesus lever	Henrik Persson
		Jag klättrar upp	Sofia Nilsson
		Gud i din famn	Sofia Nilsson
		Ingen annan väg	Sofia Nilsson
		Störst, bäst och vackrast	1 Kor 13, Sofia Nilsson
När jag lägger mig om kvällen	Sofia Nilsson		
<i>För att du finns</i> Primkören Väst	2018	För att du finns	Sofia Nilsson
		Åh, vad jag är glad	Sofia Nilsson
		Glöm inte bort vad som är viktigt	Sofia Nilsson
		Jag vill plocka en blomma	Sofia Nilsson
		Idag och för alltid	Sofia Nilsson
		Med hela min kropp	Sofia Nilsson
		Superhjälten	Sofia Nilsson
		I dina starka armar	Sofia Nilsson
		Låt det gå till hjärtat	Sofia Nilsson
		Du är aldrig ensam	Sofia Nilsson
		Starkare än döden	Sofia Nilsson
		Du gör mig lycklig	Ps 73:28, Sofia Nilsson
		Så mycket bättre	Sofia Nilsson
		Godnattsång	Sofia Nilsson